

1536

התקשרות

מצורף גם
לשבועון
כפר חב"ד

jem 20176

צריך לחנך את הילד ללמוד תורה לא בשביל שיגדל להיות
"גאון הדור", אלא שיהיה "יהודי של תורה" / עמוד 3

האם גם אננו יכולים
"לראות את הנשמע"?
עמוד 4

טרדות החיים לא מותירות
פנאי ללימוד?
עמוד 18

מטבע הדברים, הנושא המרכזי של הגיליון לשבת פרשת יתרו הוא לימוד התורה וחינוך ללימוד תורה.

פתחנו בדברי הרבי מאירי העיניים על חינוך אמיתי ללימוד תורה. יש לחנך את הילדים לאהבת תורה ולמסירות נפש עבור התורה. וזאת כשמחנכים לא לשם הישגיות, קבלת פרסים ותעודות ולהיות "גדול בתורה", אלא כשההורים מחנכים את הילדים שהשאיפה הגדולה ביותר היא להיות "יהודי של תורה". וחשוב לא פחות, להורים עצמם - לאבא וגם לאימא - יש אחריות עצומה בדוגמה שהם עצמם מראים לילדים באהבת התורה שלהם.

במדור המכתבים, הבאנו תשובות והדרכות של הרבי בקיים שונים שאנשים עלולים למצוא את עצמם בתחום לימוד התורה - כמו חוסר פניות, אי הבנה, חוסר סבלנות וכוח התמדה.

השיעור בלקוטי שיחות נוגע במחלוקת התנאים בשאלה האם במתן תורה בני ישראל "ראו את הנשמע" או "ראו את הנראה". הרבי מסביר מה משמעות שני החושים בעבודת השם, וכיצד אנחנו צריכים ללמוד וליישם את שתי השיטות.

03 צריך לחנך ילד יהודי שתהיה לו אהבת התורה. שלא יסתכל על ענייני התורה שהם כמו "עול", אלא יהיה שמח מזה שהקדוש ברוך הוא גילה איך צריך להתנהג, עד כדי כך שיהיה מוכן למסור נפשו עבור לימוד התורה • **התועודות עם הרבי**

04 מעמד מתן תורה התרחש רק פעם אחת, אך שינה את ההיסטוריה לנצח. התבוננות מפורטת במעמד המכונן של מתן תורה מבהיר לנו מה הבשורה שמביאה התורה לעמנו ולעולם ומראה איך ההתגלות האלוהית באותו אירוע היסטורי נותן עומק מיוחד בעבודת השם, בלימוד התורה ובקיום המצוות שלנו • **שיעור בלקוטי שיחות**

14 בעקבות מתן תורה, בו שמענו מפי הגבורה את הדיברות "אנכי השם אלוהיך" ו"לא יהיה לך" - סוגיית 'ביטול העולמות' ואחדות השם במאמר "האמנם" • **אור וחיות**

18 לשנן פרקי משנה ותניא בדרך לעבודה ובחזרה / לימוד ה'שיעורים' הקבועים לא פוגע בניצול הזמן / רוצה מאד ללמוד תורה, אבל חסר סבלנות והתמדה / לא להתרגש מחוסר הבנה של השיעור • **מכתב מבואר**

20 תפקידו של המורה, המשפיע והראש-ישיבה בדורנו, הוא קודם כל לחנך ורק לאחר מכן ללמד חכמה • מדובר בפיקוח נפש ממש, כאשר עצם היהדות מונח על הכף • "עיקר העיקרים הוא שירבה גבולם בתלמידים, וזה גופא יהיה כלי להמשכת הצלחה רבה גם בנוגע למצבו הכספי של המוסד" • **ניצוצי רבי**

24 למי שייכת ארץ ישראל? פסק דין של שבעים רבנים בעיצומה של התועודות • **תמונה מספרת**

וארט חסידות - 22 • עת לדעת - 23 • לוח חב"ד - 13 • שניים מקרא ואחד תרגום - 25 • זמנים ושיעורי השבוע - 32

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו
יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב
עורך: שלום בלוי

מו"ל: המרכז לעזרי שליחות, ת"ד 1122 כפר חב"ד

ISSN 7474-0793 • 6084000 גיליון 1536

לתגובות, הערות וחומרים לפרסום: HitkashrutEdit@gmail.com

התמונות מפורסמות באדיבות חברת JEM ותודתנו נתונה להם

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד
לחיזוק ההתקשרות ל"ק אדמו"ר רבי
מנחם מענדל בהרה"ק רלו" מליובאוויטש
צוקללה"ה נבג"מ ז"ע

לחנך את הילדים לאהבת התורה

(משיחת שמחת תורה תשכ"ו – תורת מנחם, כרך מה, עמוד 144)

צריך לחנך ילד יהודי שתהיה לו **אהבת התורה**. שלא יסתכל על ענייני התורה שהם כמו "עול", אלא יהיה שמח מזה שהקדוש ברוך הוא גילה איך צריך להתנהג, עד כדי כך שיהיה מוכן **למסור נפשו** עבור לימוד התורה.

התחלת החינוך של ילדי ישראל היא שילמדו תורה לא מצד ההכרח, אלא מצד אהבת התורה, עד כדי מסירות נפש. ולא באופן שרק כאשר נותנים לו "פרסים", ורושמים על לוח הכבוד שתלוי על הקיר שהוא מצטיין, אזי מסכים ללמוד תורה כמה שעות ביום. וכל זה - לא רק בשביל שיגדל להיות "גאון הדור", אלא בזה תלוי אם [הוא] יהיה "יהודי של תורה", יהודי שחי חיי יהדות על פי תורה, או חס ושלום באופן אחר.

וכאשר החינוך הוא באופן כזה, אזי זוכים לנחת אמיתי. לא רק ליום, שבוע, חודש ושנה, אלא באופן נצחי, כיוון שקשור עם ענייני התורה ומצוות שהם נצחיים.

וכל זה תלוי בחינוך שניתן על ידי ההורים.

גם כאשר נראה להורים שמדובר אודות דבר פשוט, הרי זה נחקק בנפשו של הילד ופועל עליו. ולכל לראש, על ידי זה שרואה דוגמא חיה מאביו, שמקדיש זמן ללימוד התורה.

והיינו, שבמקום שהיה יכול להמשיך ולהיות שקוע במסחרו עוד משך זמן ולהרוויח עוד כמה דולרים, הרי הוא מוסר את נפשו ומוותר על זה כדי שיוכל ללמוד תורה, וכמו כן מוותר על חצי שעה של צפייה בטלוויזיה, קריאת עיתון או דיבור בענייני פוליטיקה בנוגע לאופן ההנהגה ב"בית הלבן"... יש לו מסירות נפש לוותר על כל זה כדי לקבוע עיתים לתורה, ולא אכפת לו אם יאמרו עליו שהוא "בטלן" ששייך ל"מושב זקנים"... ועד כדי כך, שהוא לא יודע מה נעשה ב"וורלד סירייס" [גמר אליפות העולם במשחק בייסבול].

ועל דרך זה בנוגע למסירות נפש של האימא.

כאשר חבריו של הילד באים אליו כדי לערוך יחד "שיעורי בית" בלימודי קודש, ואחר כך מספרים להוריהם שזהו בית שאין בו "הוליווד קיצ'ן" [מטבח מודרני] - יכולה האימא לחשוב: היתכן בזיון כזה?!... ובגלל זה תדרוש מהבעל להשקיע את עצמו יותר בעסק בפרנסה ולהרוויח יותר, ובינתיים ילווה כסף תמורת תשלום ריבית, כדי שגם היא תוכל לרכוש "הוליווד קיצ'ן". ואף על פי כן, יש לה מסירות נפש לוותר על זה. ובמקום זה מנצלים את הכסף עבור חינוך יהודי וכל ענייני תורה ומצוות, שבשביל זה יכולים לנצל כל דולר מיותר שיש בניו יורק...

ובכוחו של כל אחד ואחת מההורים להתחיל להתנהג באופן שיהיה דוגמא חיה לילד. שבמקום לרוץ לחבריו ולבקש מהם לשחק בכדור, יציע להם ללמוד ביחד את המשך פסוקי החומש שעדיין לא למדו אצל המלמד. ותהיה לו מסירות נפש לוותר על כל ענייניו, וללמוד בתורה אודות מאורעות שאירעו במדבר עם אנשים זקנים שמעולם לא קראו עיתונים...

ועל ידי הנהגה זו יזכו ההורים לרוב נחת מילדיהם, נחת רוחני וגשמי, ויגדל דור ש"כל רואיהם יכירם כי הם זרע ברכ השם".

רואים את הקולות

המרכז של פרשת יתרו הוא כמובן סיפור מתן תורה, ובשיאו - עשרת הדיברות.

אין ספק כי מעמד מתן תורה ועשרת הדיברות הם שיאי השיאים של סיפורי החומש, ומבחינה היסטורית זה המעמד המכונן והחשוב ביותר שידע עמנו. התורה עצמה לא חוסכת תיאורים מופלאים על הייחודיות והעוצמה של אותו מעמד ועל הרושם שהוא הותיר בלב האומה. בקהילות רבות נהוג לעמוד בעת קריאת עשרת הדיברות בבית הכנסת, כדי להביע כבוד ולבטא את ההתרגשות הגדולה שלא פגה לעולם מהרגע הרוחני, הקדוש והמרומם ביותר בתולדותינו.

ברור שההתרגשות הגדולה היא מכך שמדובר על התגלות ישירה וחד-פעמית של בורא העולם בכבודו ובעצמו, לעיני עם שלם. התורה עצמה, במסגרת ההכנות לקראת הרגע, מדברת על כך שאז "יָרַד ה' לְעֵינֵי כָל הָעָם עַל הַר סִינַי". וכך לאורך כל הדרך, בפסוקים וגם בדברי חז"ל - הכול סובב סביב זה: הקדוש ברוך הוא עצמו מתגלה, בצורה פומבית ונוכחת, לעיני העם וכורת איתם ברית.

כך מתארת התורה את המעמד הנשגב: "וַיְהִי קֶלֶת וּבְרָקִים, וַעֲנָן כָּבֵד עַל הָהָר וְקֹל שֹׁפָר חָזַק מְאֹד... וְהָרַר סִינַי עָשָׂן כָּלֹ, מִפְּנֵי אֲשֶׁר יָרַד עָלָיו ה' בָּאֵשׁ, וַיַּעַל עֲשָׂנוּ כַּעֲשֵׁן הַכֶּבֶשֶׂן וַיִּחָרַד כָּל הָהָר מְאֹד... וַיְהִי קוֹל הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ וְחֹזֵק מְאֹד".

כל אלה אינם אפקטים פירוטכניים מרהיבים של אש, עשן וקולות. מדובר על תופעות טבעיות שנוצרו כתוצאה מחזיונות רוחניים נעלים שבני ישראל זכו לחזות בהם במו עיניהם. כך מסבירים המפרשים, שהברקים היו מראה המלאכים וכך גם הקולות² היו קולות המלאכים שמקלסים לקדוש ברוך הוא.

לאחר תיאור המעמד עצמו של נתינת התורה, מופיע פסוק שמתאר בצורה מפעימה את התגובה של בני ישראל לאותה התגלות על-טבעית:

וְכָל הָעָם רֹאִים אֶת הַקּוֹלֹת וְאֶת הַלְפִידִּים וְאֵת קוֹל הַשֹּׁפָר וְאֵת הַהָר עָשָׂן, וַיֵּרָא הָעָם וַיִּנְעוּ וַיַּעֲמָדוּ מֵרָחֹק.

כאלף ושלוש מאות שנה לאחר מתן תורה, ישבו בארץ ישראל התנאים ועסקו בתורה, בהם שניים מגדולי התנאים - רבי ישמעאל ורבי עקיבא. הם קראו את הפסוק שזה עתה ציטטנו, והתווכחו. נקרא את הדברים מתוך המכילתא³:

1. פרק יט, פסוק יא ואילך.

2. רבינו בחיי.

3. מכילתא דרבי ישמעאל, כ, טו.

שיעור בלקוטי שיחא

תורה בחיים

מעמד מתן תורה התרחש רק פעם אחת, אך שינה את ההיסטוריה לנצח. התבוננות מכורטת במעמד המכונן של מתן תורה מבהיר לנו מה הבשורה שמביאה התורה לעמנו ולעולם, ומראה איך ההתגלות האלוקית באותו אירוע היסטורי נותן עומק מיוחד בעבודת השם, בלימוד התורה ובקיום המצוות שלנו.

השיחה המלאה - בלקוטי שיחות, חלק ו', שיחה שניה לפרשת יתרו.

עריכה:
הרב דויד אולידורט
הרב ישראל אריה ליב רבינוביץ

חוקי הפיזיקה הקבועים? מה הייתה התכלית של התופעה העל-טבעית הזו?

לראות את הנשמע

כדי להבין את משמעות הדברים, חשוב להבין כעת זה שהיפוך החושים הזה בין הראייה לשמיעה היה ביטוי של משהו רוחני עמוק יותר. נקרא את הדברים בלשונו של הרבי:

האדם הלא הוא מציאות גשמית, ולכן טבעי הדבר שהוא משיג ותופס דבר גשמי - על ידי חוש הראיה - באופן קרוב וברור יותר מאשר דבר רוחני.

לרוחניות אין האדם "כלי" כל כך, ולכן הוא תופס זאת רק על ידי שמיעה, על ידי השכל, ואף זאת באופן הרחוק ממציאותו.

עד עכשיו דיברנו על "לראות" מול "לשמע" בעולם החושים. אלו שתי דרכים לקלוט את ההתרחשויות והחויות שסביבנו: את המראות רואים בעיניים, ואת הקולות שומעים באוזניים.

אבל המושגים **ראייה** ו**שמיעה** מבטאים גם שני ממדים שונים של תפיסת מציאות, כפי שמוסבר רבות בחסידות:

ראייה היא תפיסה מוחשית וודאית. יש דברים שאותם אנחנו תופסים בצורה אינטואיטיבית כדבר ודאי, קרוב ומוחשי. כל ילד מכיר את הכלל המתמטי: אחד ועוד אחד שווה שניים. זו לא תזה ולא תיאוריה, זה מוחשי עבורנו כמו השמש שאנחנו רואים בצוהריים. הפועל שמתאים להכרה ותפיסה כזו הוא **לראות**. "תראה מה זה", אנחנו נוטים לומר, גם על דבר שאי אפשר בשום אופן לראות בחוש הראייה, כשהכוונה היא לדבר שנתפס אצלנו כאמיתה ודאית שאין עליה עוררין.

לעומת זאת, **שמיעה היא תפיסה מרחוק**. יש דברים שאנחנו יודעים עליהם 'מרחוק'. כשמדברים על "שמיעה", מתכוונים לבטא ספקנות מסוימת, חוסר ודאות בתוקף ובנכונות של הדברים. "אני שומע" הוא ביטוי של חצי-הסכמה, כשאנחנו משוכנעים לגמרי במה שנאמר.

חשוב להדגיש: גם דברים שאנחנו מבינים את נכונותם ונחיצותם, מבחינת ההכרה שלנו הם עדיין רחוקים ובהווה שלנו הם סוג של שמיעה. ניקח למשל את חוקי התנועה. כולנו מסכימים על ההיגיון והתועלת שלהם גם עבורנו, אנחנו

ראים את הקולות -

רואין הנראה וְשומעין הנשמע, דברי רבי ישמעאל. רבי עקיבא אומר: רואין [הנשמע] וְשומעין הנראה, ואין דבר שלא יצא מפי הנבירה ונחשב על הלוחות.

נשים לב שוב לתיאור בפסוק: "וְכָל הָעַם רָאִים אֶת הַקּוֹלֹת וְאֶת הַלְפִידִם וְאֶת קוֹל הַשֹּׁפָר וְאֶת הָהָר עָשָׁן". ובכן, את האורות והעשן הם בהחלט יכלו לראות. אבל האם הכוונה היא, כמו שמשמע על פניו מהתחביר של הפסוק, שהם ראו גם "את הקולות"? איך אפשר לראות קולות?

רבי ישמעאל טוען: הפועל 'לראות' מתייחס לכל המכלול, כמו שאדם יאמר (להבדיל, כמובן) "ראיתי מחזה" או "צפיתי בהצגה". הסאונד, המוזיקה וקולותיהם של השחקנים הם חלק בלתי נפרד מההצגה, אבל הביטוי "ראיתי" תופס את ההצגה כולה כמכלול. במילים אחרות: בני ישראל ראו את הלפידים ואת ההר עשן, וגם שמעו את הקולות ואת קול השופר. הם שמעו את מה שאפשר לשמוע, וראו את מה שאפשר לראות.

רבי עקיבא טוען: כשהתורה אומרת שהם "ראו את הקולות", היא מתכוונת לומר שגם את הקולות הם **ראו**. אותם קולות ש"יצאו מפי הגבורה", הפכו בדרך נס למציאות ויזואלית שנחצבה על לוחות הברית לנגד עיניהם. באופן בלתי נתפס בחושים האנושיים, הקולות האלווקיים הפכו למחזה שאפשר לראות בעיניים. כמו שרש"י כתב על הפסוק: **רואין את הנשמע, שאי אפשר לראות במקום אחר.**

כיצד שומעים עשן? איך רואים קול שופר? מעיון במפרשים אפשר למצוא הסברים שונים שמתארים מה קרה שם ואיך זה עבד. ה"כלי יקר", למשל, מתאר זאת כך: "כל דבור ודבור שיצא מפי הקדוש ברוך הוא, מיד נתגשם [- הפך לפיזי] אותו דבור, והיה בו כל כך ממשות, עד שהיו רואין באויר כל האותיות פורחות, וכאילו היה הכל כתוב לפניהם". ועדיין, קשה לנו לקלוט את הסיטואציה הזו, כי זו באמת מהפכה שלא מתאימה לכל המערכת החושית שדרכה אנו תופסים וחווים את המציאות.

איך שלא יהיה, נשאלת כאן שאלה בסיסית: מה המשמעות של ערבוב החושים הזה, ששבר את

שלנו. זה שאנחנו מאמינים וחיים לפי ערכים של תורה ומצוות ושואפים ומשתוקקים לרוחניות וקדושה, **זה החידוש**, לא להיפך.

כעת נוכל להבין מה משמעות היפוך החושים שקרה במתן תורה:

זהו העניין שחידש מתן תורה, "רואין את הנשמע ושומעין את הנראה":

דבר שהינו "נשמע", שאפשר לתפסו רק בשמיעה - ענין האלוקות (רוחניות) - תפסוהו אז בני ישראל בוודאות ובמוחשיות של ראייה. הם ראו אלקות.

ומה שהיה תמיד "נראה", דברים גשמיים, העולם הגשמי, נתפס אז על ידם באופן של "שומעין" - כדבר שאותו שמעו או הבינו בלבד.

כשאנחנו אומרים שבמתן תורה "ראו את הנשמע ושמעו את הנראה", אנחנו מתכוונים לומר שכל היוצרות התהפכו.

בכל זמן רגיל של שגרה, תפיסת המציאות שלנו היא: את הגשמיות רואים, על הרוחניות שומעים. בני ישראל תמיד האמינו בהשם, אך מעולם לא ראו אותו. המציאות הרוחנית הייתה רחוקה מהחיים, רחוקה מהלב. היא לא הייתה תחושה, היא הייתה אמונה.

במתן תורה זה התהפך. השם ירד על הר סיני. פתאום הוא נוכח בתוך הממד הגשמי. זו הייתה שיא ההתגלות של הקדוש ברוך הוא בעולם, ומה שקרה כתוצאה מכך זה שבני ישראל לפתע תפסו את האמת האלוקית בחושים הממשיים שלהם. ומדהים לא פחות: את הצרכים, הנחות היסוד והדחפים הגשמיים, הם פתאום תפסו כמשהו מעולם אחר. קיים, אבל רחוק.

"רואים את הנשמע ושומעים את הנראה" היה ביטוי להתרוממות הרוחנית שבני ישראל חוו כתוצאה מהמפגש הישיר עם הנוכחות האלוקית. מה שאפשר היה לתפוס רק בשמיעה הפך לדבר

גם מבינים, לפחות בתיאוריה, שיש לציית להם - אבל אנחנו לא 'רואים' את זה בעיניים.

הנה משל מהחיים שלנו להמחשה.

כיצד נרגיש אם יצאנו לשנייה מהרכב, וכשחזרנו גילינו דו"ח חניה מונח על שמשת הרכב? זה עלול להרוס לנו את היום. הדוח הזה ישפיע על כל ההתנהלות שלנו ויורגש בכל פעולה שנעשה בשעות הקרובות. ברור שלא נוכל לשכוח את זה.

אך הבה נשנה מעט את הסיטואציה: זוג הורים מוליכים את בנם לחופה, קול צלילי המיתרים פורטים על הנשמה, הלב גואה מהתרגשות, הסבתות בוכות, והנה מגיע אחד המלצרים ולוחש לאבא באוזן כי ברגעים אלו עומד פקח ורושם לו דוח חניה על הרכב שהוחנה באדום-לבן. מה יקרה אז? סביר להניח שאבי החתן ישכח מזה אחרי שתי דקות וייסחף בשמחה ובריקודים כאילו אין לו קנס על השמשה.

מה קרה כאן? כשאתה בתוך הסיטואציה היומיומית, הדוח הוא לא רק נייר אלא חוויה ממשית של הפסד וכעס. אבל כשאתה בעולם אחר, מרום ומרגש יותר - אתה לא חווה את הדוח אלא שומע עליו. אבי החתן יודע מה זה דוח, מה זה פקח ומה זו חניה. אבל כרגע זה נשמע לו כמו סיפור מספירה אחרת, לא מציאות מוחשית שתכאב לו בכיס.

הרעיון מובן. לכל אחד מאיתנו יש דברים 'נראים' ויש 'שמועות'. באופן כללי, אפשר לומר שאנחנו כבני אדם 'רואים' את המציאות של העולם הזה, בעוד את העולם הרוחני והקדושה אנחנו מכירים 'משמיעה'.

הנה דברים שאנו 'רואים', דברים מוחשיים וברורים לנו: אינסטינקט של בריחה מסכנה כמו אש, חוויה של טעם ועונג, שנאת ההפסד והרצון להרוויח כסף, התשוקה לכבוד ומימוש האגו. את ההתרחשות הרוחנית, לעומת זאת, אנחנו לא חווים באותה צורה אלא רק 'שומעים' עליה. לא חסרה לנו אמונה בכך ש: מכל מילה של תפילה נוצר מלאך, כשאדם לומד תורה השם יושב ולומד כנגדו, כשאומרים קדיש הדבר גורם נחת לנשמה, כשנותנים מעשר רק מתעשרים, וכן הלאה - אבל עדיין, אלו דברים שהאמיתות שלהם לקוחה 'מעולם אחר'.

כשחושבים על זה, אפשר להבין מדוע זה כך. זה טבעי לגמרי. אנחנו אנשים עשויים מחומר, שחיים בעולם חומרי, וכך גם כל תפיסת העולם

א. כ"ה בד"ה שלח לך תע"ב. וראה עד"ז לקוטי תורה במדבר י"ד, ג (ושם שזהו"ע בעל תשובה).

ב. באוה"ת ואתחנן ע' סג, שבח' יח"ת נתפס בראי', ובח' יח"ע בשמיעה. ועפ"ז יש לומר פירוש "רואין את הנשמע ושומעין את הנראה", אשר גם בהבחינות שבביטול העולמות, בח' יח"ע היתה אצלם באופן דראי' מקרוב, ובח' יח"ת (מכיון שהוא רק ביטול היש) הייתה אצלם באופן דשמיעה מרחוק.

הייתה תוצאה כמעט הכרחית של ההתגלות האלוקית. התפילה, הדבקות בתורה והקרבה להשם - כל אלה נהיו מציאות החיים הממשית. בעוד שארוחה טובה, זכייה בלוטו וכאבי השיניים הפכו ל'שמועה', דברים שרשומים ביומן לטיפול. כעת אנחנו יכולים להבין את העמדה העקרונית של רבי עקיבא. רבי עקיבא אומר לנו: "רואים את הקולות" הוא לא 'עוד נס', זה מה שמתן תורה היה. מתן תורה זה הרגע בזמן שבו בני ישראל הגיעו לשיא רוחני אידיאלי, שבו הם חוו את ההתגלות האלוקית, שהפכה את חייהם ואת כל המציאות שלהם. הנס המופלא של **היפוך החושים הפיזיים**, שמיעת המראות וראיית הקולות, הוא ביטוי שהעיד על **המהפך הנפשי** שהתחולל אצל בני ישראל.

פעם סיפר הרב עדין אבן ישראל (שטיינזלץ):

כשביקרתי ב-770 בפעם הראשונה לאחר הסתלקות הרבי, נכנסתי לבדי לחדרו האישי של הרבי, החדר הקטן ממנו הפך הרבי עולמות ונשמות.

כשנכנסתי, ראיתי בחדר הרבה מאוד כתבי יד נדירים, ספרים חשובים, חפצים מיוחדים ומסקרנים ועוד.

תוך כדי שאני מסתכל על החפצים, חשבתי על כך שאין זו הפעם הראשונה שאני נמצא בחדר זה. הרי זכיתי להיפגש עם הרבי בחדר הזה במשך שעות רבות לאורך שנים.

ואז שאלתי את עצמי: איך זה שמעולם לא שמתי לב לכל החפצים הללו? איך לא שמתי לב לכל מה שהיה שם?

חשבתי על הנקודה הזו קצת, והגעתי למסקנה כי כאשר שוחחתי עם הרבי, הייתי מרוכז בו באופן גמור ומוחלט. הייתי שקוע בתוך העיניים שלו ושום דבר אחר לא עניין אותי. וכשסיימתי הייתי הולך באותה תחושה של ריכוז גמור ובלי לשים לב בכלל מה יש או אין מסביב. לכן, לא שמתי לב מעולם מה יש בחדר שלו.

לראות את הנראה?

אחרי שהבנו את עמדתו של רבי עקיבא, ננסה

ודאי, ממשי ומוחשי, והקרקע הבטוחה של הקיום הפיזי נהייתה פתאום שמועה רחוקה.

אם שאלנו לשם מה ולאייזו תכלית קרתה התופעה הזו, כעת אנחנו יכולים להבין את התשובה. זה בהחלט לא היה נס 'צדדי', אלא חלק מהותי מההתרחשות של מתן תורה:

ומזה מובן גם, שהנס של "רואין את הנשמע" לא היה דבר נוסף על הגילוי דמתן תורה, אלא חלק מיניה וביה [- ממנו עצמו]:

כיון שבמתן תורה זכו בני ישראל לגילוי עצמות אור אין סוף ברוך הוא, לכן הם "תפסו" אז אלוקות (רוחניות) בראייה (רואין את הנשמע);

וממילא, בתוך גילוי אלוקות כזה, הרי עבורם אבדה מגשמיית העולם מציאותה הנראית, והם רק "שמעו" והבינו את קיום מציאותה (שומעין את הנראה).

מה קרה שם, באותה התגלות של הקדוש ברוך הוא על הר סיני?

אפשר לתת לכך משל פשוט. אדם חירש עומד במרכזה של רחבת ריקודים, ולא מבין את פשר הקפיצות והתנועות המשונות שעושים האנשים מולו, וגם לא מבין כיצד כולם יודעים לנוע באותו הקצב. והנה לפתע נפקחות אוזניו והוא מתחיל לשמוע את המוזיקה, ובבת אחת מבין הכול. או אדם שאיננו יודע קרוא וכתוב המתבונן בספר. הוא רואה רק קווים וסימנים מסודרים בסדר שאיננו מובן לו, ופתאום בא מלאך ומלמד אותו לקרוא וזוהי רואה בספר סיפורים מסעירים, דברי חכמה, סודות וגילויים מפעמים.

ההתגלות היא חשיפת הפשר, וזה מה שקרה במתן תורה כשהשם התגלה לבני ישראל. השם 'נתן' להם לראות' כיצד הוא מתגלה, הוא נתן להם לחוש כיצד מרגיש משה רבינו כשהשם נראה אליו, מדבר איתו ומלמד אותו, הוא נתן להם לחוות בצורה מוחשית ובלתי אמצעית את מציאותו האינסופית. פתאום, בבת אחת, הם ראו את הדבר עצמו. הם ראו בצורה הברורה ביותר את המטרה שלשמה העולם נברא ולשמה הם נבראו, הם ראו בעיניהם את החיות האלוקית שמחיה את כל הבריאה.

אם כן, "רואים את הנשמע ושומעים את הנראה"

להבין את הצד השני של המחלוקת:

**לפי זה יש להבין את דעת רבי ישמעאל:
לכאורה, הלא זהו הסדר בטבע!
איזה עילוי, ובפרט עילוי של מתן תורה,
מתבטא באופן הטבעי ש"רואין את
הנראה ושומעין את הנשמע"?**

ברור שרבי ישמעאל לא סתם חולק על רבי עקיבא. אנחנו יכולים כבר להבין שמדובר כאן על מחלוקת עקרונית בשאלה איזה שיא רוחני הביא איתו מתן תורה. אם רבי ישמעאל מציג עמדה הפוכה ואומר שבמתן תורה לא נחצו הגבולות ולא היה היפוך של החושים, זאת אומרת שכך הוא רואה את הדברים גם במהות. בעיניו, **זה האידיל**: לראות את מה שאפשר לראות ולשמוע את מה שאפשר לשמוע.

אך כמובן, קשה להבין איזה מין אידיל זה. איזו פסגה רוחנית זו? נזכור, אנחנו מדברים על מתן תורה, שיא השיאים של ההתגלות שאי פעם זכו לה בהיסטוריה. וברגע הזה שבו השם יורד על הר סיני, הכול צריך להישאר אותו דבר?!

לפי גישת "רואים את הנראה, שומעים את הנשמע", המציאות הממשית היא הגשמיות, ואילו הרוחניות היא משהו מחוץ לתפיסה המוחשית. אז בני ישראל עדיין מוטרדים מהמינוס בבנק, מתענגים מאוכל טוב ולא שוכחים לגהץ את הבגדים שלהם, בעוד שהעולמות הרוחניים, המלאכים וייעודה של הנשמה הם 'סיפורים מעולם אחר'. האומנם זה מתן תורה?!

נקרא את ההסבר בלשונו של הרבי:

**דעת רבי ישמעאל היא, שבני ישראל
היו נתונים תחת הגדרים הטבעיים של
העולם, ודווקא בזה התבטא החדוש
ותכלית העילוי,**

**שאף על פי ש"רואין את הנראה ושומעין
את הנשמע", הנה במתן תורה האירה
בראיה זו ובשמיעה זו בחינת "אמת הוי'
לעולם" של אלוקות, עד כדי כך שהרב
הביא את בני ישראל לתכלית הביטול.**

רבי ישמעאל לא אומר: בואו נשאיר את

הדברים כמו שהם. הוא אומר משהו מהפכני לחלוטין: כשהשם מתגלה, האידיל הוא **לא** 'לשכוח' את עצמך ואת המציאות. החכמה היא **לא** לברוח ולהתנתק למרחב שבו אין משמעות לחוויות הטבעיות של העולם. אדרבה: ההתגלות האלוקית, מתן תורה והתורה הקדושה - כל אלה צריכים לקחת אותנו אל תוך העולם, להמשיך "לראות את הנראה ולשמוע את הנשמע", אבל בצורה של קדושה ועבודת השם. להמשיך לראות את המציאות, אבל לראות אותה אחרת.

זה מה שקרה בעת מתן תורה, לפי רבי ישמעאל. הקדוש ברוך הוא לא הניח לעם ישראל לברוח מהעולם הזה. הם אומנם חוו חוויה רוחנית עילאית, הקדוש ברוך הוא התגלה אליהם במוחש, אבל זה לא טשטש את תפיסת המציאות שלהם. זה לא הפך אותם למלאכים או לנשמות מופשטות. הם נשארו בני אדם, ומה שהשתנה זה שהם ראו היטב מה הייעוד שלהם בעולם ולכן צריכות להיות מועדות פניהם. הם הפנימו בצורה הכי עמוקה את השליחות היומיומית שמחכה להם דווקא בקידוש חיי המעשה, **שהם החיים הממשיים והמציאותיים שלהם**. הם תפסו שהשם רוצה שננהל עסקים ביושרה, שנכבד את ההורים, שנחנך את הילדים להתמודד עם האתגרים באמונה ובאהבה.

גם לפי רבי ישמעאל, מה שהתרחש זו התגלות אלוקית עצומה. השאלה היא מה התכלית ומה התוצאה של אותה התגלות, מה זה עושה לנו בחיים. האם למחוק את כל ההגדרות ולתפוס את המציאות עצמה כשמועה רחוקה, או להמשיך לחוות אותה אך לראות אותה במשקפיים של קדושה, להביט בכל דבר שקורה בעולם כהזדמנות חדשה לעבודת השם.

עד מתן תורה, החיים החומריים של בני ישראל היו חיים חומריים נטולי צבע ואור אלוקיים. הם אכלו, שתו, ישנו וגידלו משפחה. התורה יצקה תוכן ומשמעות לאותם חיים עצמם, היא קידשה כל רגע מאותם חיים. עכשיו הבריאות היא לא רצון לחיות טוב, היא ילדים בריאים שמחונכים בדרך התורה; הפרנסה היא לא תאוה לעשות כסף, היא כלי לתת צדקה ולנהל את החיים לפי רצון השם; וכן הלאה.

כעת אפשר להבין מה ההתרגשות הגדולה מ"לראות את הנראה". האם זה לא המובן מאליו? האם אלה לא החיים הרגילים של כל בני האדם, גם כאלה שלא זכו לטעום טעמה של תורה

5. תהילים קיז, ב.

והתגלות אלוקית? התשובה היא: מה שהתורה רוצה מאיתנו זה שנמשיך למשש את הקירות, להריח ולטעום את העולם, אבל רק לתכלית של קדושה. את האמת האלוקית עלינו לחפש, למצוא ולחשוף **בתוך העולם**, ודווקא זו "תכלית הביטול" - זה המבחן האמיתי והמשמעותי יותר לכך שאנחנו נותנים את כל חיינו להשם. וזה אולי חידוש מהפכני הרבה יותר, שבוודאי טובע מאיתנו הרבה יותר.

שיטת רבי ישמעאל מזכירה לנו שלפעמים צריך לחפש את הקרבה והדבקות בקדוש ברוך הוא דווקא במקומות הפשוטים והשגרתיים, ולא דווקא בפסגות בלתי ניתנות להשגה.

סיפור יהודי עתיק יומין הוא סיפור בנייתו של בית הכנסת המפואר שבקרקוב, פולין, הנקרא "אייזיק'ס שול" (בית הכנסת של אייזיק), העומד על תילו עד היום ונחשב לאחד המבנים המפוארים והיפים ביותר בעיר.

ר' אייזיק בן יעקב היה יהודי פשוט שחי בקרקוב באמצע המאה השבע עשרה. לילה אחד חלם ר' אייזיק כי עליו לנסוע לעיר פראג, ושם, סמוך לחצר המלך מתחת לגשר, עליו לחפור באדמה, ואם יעשה כן ימצא אוצר גדול ויתעשר. החלום חזר ונשנה, ור' אייזיק יצא לדרך.

משהגיע לפראג, החיש פעמיו אל הגשר הסמוך לחצר המלך. הוא הצטייד בכלי חפירה וחפץ להתחיל לחפור באדמה, אלא שאז עצרו אותו חיילי המלך. "מה אתה מחפש? לשם מה אתה חופר סביבות ארמון המלוכה?", שאלוהו בסבר פנים חמורות.

סיפר להם ר' אייזיק את סיפורו, כיצד חלם כמה לילות ברציפות כי כאן ממש טמון אוצר גדול, וכי למטרה זו טרח ובא מקרקוב עד פראג!

צחקו החיילים צחוק גדול. "האם היה כדאי שתיסע דרך ארוכה כל כך רק בגלל חלום? מי מאמין בכלל לחלומות?"

ואחד מהם אף הוסיף: "הנה, גם אני חלמתי שעליי לנסוע לקרקוב, וכי שם ישנו אדם ששמו 'אייזיק בן יעקב', ואם אחפור בביתו של יהודי זה תחת התנור אמצא אוצר גדול.

האם אפשר להאמין לחלומות? הלאו אינן בהם ממש! ולחשוב כי לשם כך אסע עד קרקוב? שטות גדולה עשית שבאת לכאן".

כששמע ר' אייזיק את דברי הקצין, הבין כי כל נסיעתו אל המקום לא הייתה אלא כדי שישמע דברים אלו, וידע כי האוצר אינו נמצא כאן אלא בביתו. כעת עליו לחפור בביתו ולחפש את האוצר.

חזר ר' אייזיק לביתו וחיפש תחת התנור והכיריים, ואכן מצא את האוצר והתעשר. מכספו זה בנה את בית הכנסת המפואר הקרוי על שמו.

בין כהן לבעל תשובה

את ההבדל בין הגישות העקרוניות של רבי ישמעאל ורבי עקיבא אפשר למצוא בתוך סיפורי החיים השונים-עד-מאד של שני ענקים אלה:

רבי ישמעאל היה כהן גדול, וענין הכהן הוא שבתולדתו "קדוש הוא לאלוקיו". והיינו, שעבודתו הייתה באופן של עבודת הצדיקים.

ולכן סבר - לפי עניינו וסדר עבודתו - שתכלית העילוי היא ב"רואין הנראה ושומעין הנשמע", המשכת אלוקות בעולם כמו שהוא למטה, בגדריו. שכן זוהי העבודה המסודרת של הצדיקים - המשכת אלוקות מלמעלה למטה!

אבל עבודת רבי עקיבא הייתה עבודת בעלי תשובה. הוא היה בן גרים, והתחיל ללמוד תורה בהיותו בן ארבעים שנה!

ולכן הייתה עבודתו בתנועת התשובה - התעלות ו"יציאה" מהעולם. וכמו שמצינו, **שכל ימיו השתוקק רבי עקיבא למסור**

ג. חולין מט, סע"א (ומיירי בר"י חבורו ובר פלוגתי דר"ע).

ד. ב"קצת פירושים של רש"י לחולין שם (הובא בסה"ד מע' ר' ישמעאל סעיף ח'): "והוא ר' ישמעאל בן אלישע כה"ג". אבל ראה סה"ד שם. וראה שם גם מע' ר"י בן אלישע כה"ג סעיף ג'.

ה. ויקרא כא, ז.

ו. ראה בארובה ד"ה תקעו תרס"א, לקו"ד ח"א (קמו, א ואילך), ובכ"מ, שעבודת הצדיקים היא בדרך אור ישר ועבודת הבע"ת - בדרך אור חוזר.

ז. ראה סה"ד בערכו. וראה אור התורה חיי שרה (קכג), סע"א. רש"י ד"ה שלא היה בו - יומא כב, ב.

ח. אדר"ג פ"ז, ב. וראה פסחים מט, ב. כתובות סב, ב.

ט. ראה יומא שם: שאם תזוז דעתו כו'. ולהעיר מהמשך הענינים במשנה (ב"מ נח, ב): אם היה בעל תשובה כו' אם הוא בן גרים כו'.

י. ברכות סא, ב.

נפשו בפועל.

והיא הנותנת, שלפי דעתו תכלית העילוי היא ב"רואין הנשמע ושומעין הנראה" - ביציאה והתעלות מכל הגבלות העולם.

רבי ישמעאל נולד עוד בתקופה בה בית המקדש השני עמד בתפארתו. הוא נולד בבית ספוג קדושה ועבודת השם. הוא היה נצר לשושלת מפוארת של כהנים יראי שמיים, שחיו כל ימיהם בטהרה ובקדושה וכל מגמתם הייתה לעבוד בבית המקדש. על כך גדל והתחנך רבי ישמעאל. משחר ילדותו ראה את אבותיו לובשים את בגדי הקודש ונכנסים ביראה לבית המקדש, והחינוך שהוא קיבל היה ברור: תפקידו בעולם הוא להקדיש את חייו לשירות הקדוש ברוך הוא. ואכן, רבי ישמעאל גדל והתעלה בצדקותו, עד שזכה בעצמו להצטרף לעבודת הקודש ולשרת בבית המקדש ואף להתקדש בקדושת הכהן הגדול.

חייו של רבי ישמעאל הם רצף אחד של קדושה. לא היו בהם סערות דרמטיות, עליות ומורדות רוחניות. הם היו שגרת חיים ארוכה ורציפה של עבודת השם יומיומית, יום אחר יום. גם העבודה בבית המקדש עצמה התאפיינה בסדר, בדייקנות ובשגרתיות. העבודה שם התנהלה לפי זמנים קבועים, נהלים מסודרים וכללים נוקשים.

במילה אחת, רבי ישמעאל היה "צדיק" - יהודי שנולד על פסגה רוחנית וחי בה כל חייו.

ההיפך הגמור ממנו היה חברו, התנא הגדול רבי עקיבא.

רבי עקיבא בן יוסף לא הגיע ממשפחה מכובדת. סבותיו היו גרים, והוא גדל כנער פשוט שאפילו לא ידע קרוא וכתוב. לפרנסתו עבד כרועה צאן, וכנער ממש לא אהב את משפחות המעמד הגבוה של החכמים ולומדי התורה שבירושלים. לימים התבטא: "כשהייתי עם הארץ אמרתי: מי ייתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור".

רק בגיל ארבעים, לאחר שכבר נישא, טעם לראשונה את טעמה של התורה, ומאז נשאב אליה במלוא העוצמה. הוא עזב את משפחתו, בהסכמת רעייתו רחל ובעידודה, והתמסר ללימוד התורה במשך עשרות שנים. ההתמדה העיקשת וההתמסרות שלו הפכו אותו מעקיבא

רועה הצאן הנבער, לרבי עקיבא גדול התנאים.

אך גם כשנעשה לגדול הדור, לא שככה הבערה שבתוך ליבו. אהבת השם סערה בכל מאודו של רבי עקיבא, וכל ימיו השתוקק לזכות למסור את נפשו על קידוש השם. "כל ימיי הייתי מצטער על פסוק זה, "בכל נפשך" - אפילו נוטל את נשמתך. אמרתי, מתי יבא לידי ואקיימנו?" - כך אמר לתלמידיו. הוא רצה הזדמנות להקריב את חייו פשוטו כמשמעו למען הקדוש ברוך הוא. והוא אכן זכה לכך. תחת שלטון הרומאים שאסרו את לימוד התורה הוא המשיך ללמד, והם תפסו אותו ונטלו את חייו בייסורים. נשמתו יצאה כשקרא "שמע ישראל השם אלוהינו השם אחד".

אם לסכם את מסע חייו הרוחני של רבי עקיבא, אפשר לומר שהוא היה "בעל תשובה". הוא תמיד הרגיש 'לא בנוח' עם המציאות הנינוחה, הוא כל הזמן השתוקק ושאף להתקרב להשם ולברוח מהעולם.

כעת ננסה לתאר לעצמנו כיצד נראית שגרת יומם של כל אחד משני הצדיקים.

רבי עקיבא מניח תפילין בלהט יוקד, כמו אדם מורעב שלא ראה אוכל כמה ימים ועכשיו נפלה לידי מנה משובחת. נפשו יוצאת כשהוא לומד תורה, וכל מילה וכל פסוק מלבים עוד את דבקותו. כאן הוא מוצא את האינסוף, כאן הוא דבק בהשם! אכילה או שינה אינן פעולות שמעסיקות אותו. הוא נאלץ לעשות אותן כדי לאגור כוח לעבודת השם, אך הוא לא מוצא בהן שום ערך לעצמן.

רבי ישמעאל, לעומתו, מניח תפילין בנחת. הוא חש את העונג בידיים, הוא מזדהה לחלוטין עם התוכן המהותי של המצווה ועם הרעיון שלה: לשעבד את המוח ואת הלב לרצון השם. הוא אוכל את הארוחה שלו בשמחה: הנה הוא זוכה לקיים מצווה ולאכול תרומות ומעשרות, וכשהוא אוכל את בשר הקורבנות הוא רואה את ההתעלות של המזון לקדושה. מה שממלא את מטען הקדושה שלו הוא שגרת החיים עצמה.

רבי ישמעאל גם הוא מלא בתחושות של קרבה ודבקות בהשם, גם הוא רואה ומרגיש את הנוכחות של השם בחייו. רק שאותו זה לא מניע לסערת רגשות, אלא דווקא למיקוד מדויק יותר בשליחות שלו בעולם הזה.

במילים אחרות: רבי עקיבא עסוק **בבריהא** לעולם אחר, השאיפה שלו היא להתנתק מכאן

6. פסחים, מט, ב.

ולהתעלות ל'שם' רוחני עליון. ואילו רבי ישמעאל עסוק בלחות את החיים עצמם בצורה קדושה ורוחנית, **להטעין בקדושה** ותוכן כל רגע מחייו.

כעת, אם נחזור לוויכוח בין השניים על "רואים את הקולות", נבין על מה באמת הם מתווכחים. זה ויכוח בשאלה: מהו האידיאל בעבודת השם?

בעיני רבי עקיבא, השאיפה היא לא להמשיך לחוות את העולם כפי שמכתיבה המציאות הגשמית. המטרה היא לחיות חיי קדושה מרוממים מהעולם, כדי לנסות להתקרב אל האינסוף של הקדוש ברוך הוא. ואם מתן תורה הוא שיא השיאים של ההתגלות האלוקית, ברור שמה שקרה שם זה היפוך החושים: "רואים את הנשמע, שומעים את הנראה". ואת הרגע הזה אנחנו צריכים לנסות לשחזר כל חיינו.

ואילו בעיני רבי ישמעאל, השאיפה היא להמשיך לחיות את אותם החיים, אך מלאי תוכן ומשמעות של קדושה ואלוקות. המטרה היא לחיות חיי קדושה בתוך הרגעים הקטנים של החיים. ומתן תורה, שהיה שיא השיאים הרוחני, מכון אותנו בדיוק לשם - ולכן ברור שמה שקרה שם זה "רואים את הנראה, שומעים את הנשמע". השמים לא הפכו לארץ. החיים בארץ קיבלו משמעות חדשה, קדושה. זו משימת החיים שלנו שצריכה להדריך את כל מעשינו.

כך או כך

המחלוקת בין רבי ישמעאל לרבי עקיבא איננה תיאורטית בלבד. היא מגלמת שאלה מעשית ויומיומית שנוגעת לכל אחד מאיתנו, באשר לגישה הנכונה לעבודת השם ולקיום המצוות:

המצוות כוללות שני ענינים^{יא}:

(א) הנקודה המשותפת והצד השווה שבכל המצוות - שכולן הן ציווי השם^{יב}.

(ב) התחלקותן לסוגים, עד לענין הפרטי שבכל מצווה בפני עצמה, שעל ידה נעשה זיכוך פרטי בכוחות מסוימים שבאדם, ובדברים גשמיים מסוימים, השייכים

יא. שלכן, בעשיית כל מצוה צריכות להיות ב' כוונות: כוונה הכללית - לקיים רצון הבורא, וכוונה פרטית - ענין וזיכוך פרטי המיוחד למצווה זו (ראה תניא רפ"א. וב"מ).

יב. וכנוסח המשותף בברכת המצוות כולן "קדשנו במצותיו וציונו".

יג. וכדמוכח גם כן ממוח"ל (זהר ח"א קע, ב) רמ"ח מ"ע כנגד רמ"ח אברים ושם "מל"ת כנגד שם"ה גידים.

למצווה זו בפרט^{יג}.

ובשני ענינים אלו באות לידי ביטוי שתי השיטות של רבי ישמעאל ורבי עקיבא:

לפי שיטת רבי ישמעאל ("רואין הנראה ושומעין הנשמע") - שתכלית העילוי היא בזה שאלוקות נמשכת ומורגשת בעולם דווקא על ידי גדרי הטבע שבו לכל פרטיהם - מובן, שגם בקיום המצוות של ישראל נדרש לא רק ההרגש הכללי של קבלת עול מלכות שמים, אלא בעיקר שירגיש האדם את הענין והבירור הפרטי שנושאת בתוכה כל מצווה ומצווה, ויקדיש עצמו להביאו לידי פועל.

אבל לשיטת רבי עקיבא, שתכלית העילוי היא בתנועה של התעלות ויציאה מהגבלות העולם, צריך לומר, שההדגשה בקיום המצוות אינה על הבירורים הפרטיים, פעולת המצוות בעיני העולם, אלא על קיום ציווי הבורא - הרגש שהוא נעלה מפרטים והגדרות.

גם באנשים הסובבים אותנו אנו יכולים לזהות דמויות שמתאימות לשתי הגישות השונות. יש כאלה שמתרגשים מכל ברכה ומכל הזדמנות למצווה, וכל חוויה רוחנית מסעירה אותם ואת חושיהם. ולעומתם יש אנשים, יראי שמיים ומהדרים במצוות לא פחות, שמקיימים את המצוות במתינות ובכובד ראש. הם לא עושים את זה בהתפרצות רגשית, אלא ביישוב הדעת.

נתאר לעצמנו שני טיפוסים שיושבים בשיעור תורה.

האחד גילה לאחרונה את יהדותו והוא צמא לכל ידע. כשהרב בשיעור מלמד הלכה חדשה שהוא מעולם לא שמע עליה, עיניו נוצצות. הוא מתרגש מכך שהשם ציווה אותו בעוד מצווה. הוא לא יכול להבין את אלו שלוקחים את השיעור למחזות אחרים, ומשתומם כאשר למי מבין הנוכחים מצלצל הטלפון באמצע השיעור. כשהשיעור נגמר, הוא תמיד מאוכזב, רוצה להספיק וללמוד עוד ועוד. הוא תמיד האחרון שעוזב את בית הכנסת, וגם בדרכו הביתה הוא עדיין 'מסוחרר' מהשיעור.

הטיפוס השני הוא אדם רציני יותר, מיושב ובלתי מתפעל. הוא לא מתרגש מכל דבר, ולהיפך - את מקומה של ההתלהבות וההתרגשות תופס

הרצון להבין את הדברים לאשורם ביסודיות. למה עושים כך, ומהי המשמעות של המצווה הזו. על כל הלכה שמלמד הרב, הוא שואל: למה דווקא ככה? מה הרעיון מאחורי זה? הוא אומנם מדייק להגיע לשיעור בזמן ונהנה ממנו, אך כשנגמר השיעור הוא מזדרז ללכת לביתו, כי "מאוחר כבר, מחר יש יום עמוס".

הטיפוס הראשון כועס על השני: מגלים לך כאן שהשם מבקש ממך לנהוג בצורה מסוימת, עשה זאת בשמחה! איזה צורך יש לחפש את הרעיון והתוכן של העשייה הספציפית הזו? מה יכול להיות גדול יותר מעצם האפשרות והזכות לקיים את רצונו של השם?! ואיך אתה יכול לחזור לשגרת החיים מיד כשנגמר השיעור, איך אתה לא יוצא מהשיעור בריקוד?!

השני, לעומת זאת, יאמר כך: כדי להיות יהודי טוב לא צריך להסתגר בבית כנסת או באיזו שכונה סגורה, לברוח מהעולם ולחיות במין ריגוש תמידי של רוחניות. להיפך, עלינו להסב את תשומת הלב אל הכנסת תוכן ואור פנימי לכל מצווה ולכל מעשה. לחיות חיים 'נורמליים' ומסודרים, להקים משפחה, ללכת לעבודה, לאכול טוב ולישון מספיק, ויחד עם זה - להבין ולראות בכל מעשה ובכל פעולה את התוכן הרוחני המיוחד, את החלק הקטן בשליחות הגדולה של הנשמה הקדושה כאן בעולם.

שני הטיפוסים הללו מייצגים, בהכללה, את שתי הגישות, גישת רבי ישמעאל וגישת רבי עקיבא.

והאמת היא שכל אחד יכול למצוא בעצמו את שני הצדדים ולבחון איך הוא ניגש לקיום כל מצווה. הגישה הראשונה, גישת רבי עקיבא, היא: "אני עבד השם. אומרים לי, ואני עושה". הגישה השנייה היא גישת רבי ישמעאל: "אני מתחבר באופן רגשי ושכלי לכל פעולה ספציפית, חש את המעלה שלה ומזדהה עם הרעיון שמאחוריה".

ובכן, איזו מהגישות נכונה יותר? מה האידיאל שצריך לכוון אותנו בעבודת השם - השתוקקות לברוח מחיי העולם הזה, או דווקא לחיות חיים יומיומיים מוארים בתורה ובמצוות? - נקרא את הדברים בלשונו של הרבי:

כיון ששתי השיטות - שיטת רבי ישמעאל ושיטת רבי עקיבא - נכללו בתורה, שהיא הוראה לכל אחד ואחד מישראל,

ממילא צריכים להיות בכל אחד שני אופני העבודה הללו.

שתי הגישות נכונות, ולמעשה הן לא סותרות.

יש לנו רגעים של בריחה, ורגעים של חזרה לשגרה. רגעים של התעלות, של תפילה ושל דבקות, ורגעים של שגרה וחיים 'נורמליים'. אנחנו צריכים לשאוף גם לזה וגם לזה ולשלב בין הדרכים. ואם נרצה, זו המתנה המושלמת שניתנה לנו במתן תורה: **לעבוד את השם גם במה שאפשר לראות וגם במה שאי אפשר לראות.**

יום שישי

כג שבט

בקריאת שניים מקרא ואחד תרגום, גם את פסוקי עשרת הדיברות קוראים כרגיל: בטעמי המקרא הרגילים, וקוראים פסוק בפסוק עם התרגום שלו.¹

שבת קודש פרשת יתרו

כד שבט

שבת מברכים חודש אדר ראשון תהלים

בבוקר לפני התפילה אומרים את כל התהלים בציבור.² נוהגים לומר את התהלים לבושים בחליפה וכובע וחגורים באבנט.³

אחרי אמירת כל התהלים, מי שאין לו הורים יאמר קדיש יתום. ואם יש חיוב (יארציט או משהו בשנת אבל), יאמר קדיש יתום אחרי אמירת כל ספר בתהלים (לאחר אמירת ה"ה רצון").⁴

אחרי אמירת התהלים לומדים בציבור במשך כשעה מאמר חסידות שיהיה מובן כולם, ואחר כך מתפללים.⁵

1. שו"ע אדמו"ר ז"ל ס' תצד ס"א.

2. אג"ק אדמו"ר מהור"צ ח"ג עמ' תל.

3. כך נהג הרבי וכל הציבור עימו.

4. אג"ק של הרבי כרך י עמ' דש. ס' המנהגים עמ' 30 ועמ' 55.

5. אג"ק ח"ד עמ' תכג, קובץ מכתבים שבסו"ס תהלים 'אהל יוסף יצחק' עמ' 192, לוח 'היום-יום' כו כסלו וספר המנהגים עמ' 30.

קריאת התורה

את עשרת הדיברות קוראים בטעם העליון.⁶
לקראת קריאת עשרת הדיברות הקהל נעמד, ובשעת הקריאה עומדים עם הפנים לכיוון ספר התורה.⁷

ברכת החודש

לפני ברכת החודש מכריזים את זמן מולד הירח, כי נכון שיידעו את זמן המולד לפני שמברכים את החודש.⁸

מולד הירח בליל שבת, בשעה 21:29 וחמישה חלקים.

החזן בברכת החודש (זה לא מוכרח להיות החזן של שחרית או של מוסף) אומר את הברכה בעמידה, וגם הציבור עומד.

החזן לוקח את ספר התורה ומחזיק אותו בידו באמירת ברכת החודש.⁹

בברכת החודש אומרים: "ראש חודש אָדָר ראשון ביום השישי וְכִּיּוֹם הַשְּׁבָת קוֹדֵשׁ הַבֵּא עֲלֵינוּ לטובה".

אחרי שמסיימים את ברכת החודש, החזן מוסר את ספר התורה לאדם אחר שיחזיק אותו בישיבה, והציבור רשאי לשבת.

לא אומרים "אב הרחמים".¹⁰

אחרי "אשרי" החזן שוב לוקח את ספר התורה וקורא "יהללו".

אחרי התפילה עורכים התוועדות בבית הכנסת,¹¹ באופן כזה שאחר כך יאכלו סעודת שבת בבית ומשיכו את ההתוועדות עם בני הבית.¹²

6. לוח כולל-חב"ד.

7. ספר-המנהגים עמ' 31. לוח כולל-חב"ד. וראה בעניין זה שערי-אפרים שער ז סעיף לו ובפתחי-שערים ושערי-רחמים שם. המועדים-בהלכה עמ' שכו. שו"ת יחווה-דעת ח"א סי' כט ועוד.

8. סידור אדמו"ר. ליקוטי מהרי"ח (בראש ח"ג, בהשטות לח"ב פחב), ושערי-רחמים על השערי-אפרים שער י ס"ק מז.

9. קצות השלחן סי' פג בבדה"ש ס"ק י; משערי אפרים שם ס"ו. ראה משנה-ברורה סי' קמו בשער-הציון ס"ק יח.

10. סידור אדמו"ר. לוח כולל חב"ד.

11. היום-יום, ל' בניסן.

12. אנ"ק כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו כרך י עמ' ג.

כדאי שגם הנשים והבנות יערכו התוועדות.¹³

יום המשיי כט שבט

ערב ראש חודש אדר ראשון

בערב ראש חודש יש להוסיף בלימוד תורה, בתפילה ובנתינת צדקה¹⁴, וכן מחלקים לצדקה את מה שהצטבר בקופות הצדקה במהלך החודש.¹⁵

בתפילת מנחה לא אומרים תחנון.

ליל ראש חודש

בתפילת ערבית, וכן בכל התפילות בראש חודש, "חייב" לא עומד חזן.¹⁶

לא מכריזים "יעלה ויבוא" לפני שמונה עשרה בערבית ולא בשחרית מחר ומוחרתיים, אלא מזכירים לציבור בדפיקה על השולחן וכדומה.¹⁷

מי ששכח לומר "יעלה ויבוא" בתפילת ערבית, אינו חוזר ומתפלל.

מנהגי ראש חודש

מי ששכח לומר "יעלה ויבוא" בברכת המזון - מהערב ועד השקיעה מוחרתיים¹⁸ - אם נזכר אחרי שאמר את שם השם בברכת "בונה ברחמיו ירושלים", אומר אחרי סיום ברכת "בונה ברחמיו": "ברוך . . . שנתן ראשי חודשים לעמו ישראל לזיכרון". ואם נזכר אחרי שכבר התחיל לומר "ברוך" של הברכה הבאה, ממשיך את ברכת המזון ולא חוזר.¹⁹

הנשים נוהגות לא לעשות מלאכות מסוימות בראש חודש, כמו תפירה²⁰ וגיהוץ של בגדים שלא צריך לאותו יום²¹ - בכל מקום לפי מנהגו.²²

13. ספר המנהגים עמ' 30. לקוטי-שיחות, כרך טז, עמ' 523.

14. התוועדויות תשמ"ו ח"ג ס"ע 593.

15. ספר-המנהגים עמ' 77.

16. ספר-המנהגים עמ' 8, 36.

17. שם, וס' דיני ומנהגי ראש-חודש - חב"ד פ"ז הערה 4.

18. קצות-השולחן סי' מז ס"ד ע"פ סידור אדמו"ר.

19. שו"ע אדמו"ר סי' קפח ס"י. סידור אדמו"ר.

20. 'תורת מנחם' - התוועדויות' תשד"מ ח"ב עמ' 948.

21. שערי-תשובה ס"ק ג. כף-החיים ס"ק ללב.

22. שו"ע ורמ"א סי' תיו ס"א.

האומנם יש עולם?

מאמר "האומנם" - ספר המאמרים תרמ"ג, עמוד צה

בפרשת יתרו אנחנו קוראים על מתן תורה ועל אמונת ייחוד השם אותה קיבלו בני ישראל בהר סיני. שני הדיברות הראשונים, שהושמעו מפי הגבורה - מצוות "אנכי השם אלוקיך" ואיסור "לא יהיה לך" - הם היסוד שעליו מושתתת האמונה כולה, והם כוללים את כל המצוות כולן. כך זה על דרך הפשט, ועל פי החסידות בוודאי שכאן נמצא השורש של עבודת האדם, היסוד של תפיסת 'ביטול העולמות' ואחדות השם. סוגיית 'ביטול העולמות' היא היסודית ביותר במשנת חסידות חב"ד. אם נרצה, זה בדיוק מה שמבדיל בין "חסיד" ל"לא-חסיד". מי שחי בתודעה שהאלוקות היא המציאות הבלעדית וכי העולם כולו 'בטל ומבוטל' לקדוש ברוך הוא - חי ונושם אלוקות, חסידות.

אדמו"ר הזקן הקדיש לנושא את החיבור "שער הייחוד והאמונה" וכתבי החסידות מכל הדורות עוסקים בו בהרחבה גדולה מאוד. המאמר "האומנם" של הרבי הרש"ב מפורסם מאד כאחד המאמרים המרכזיים והיסודיים בנושא.

א. מציאות אמיתית

הוא שֶׁקֶר גָּמור! שֶׁבֹאֲמַת אֵינוֹ בְּמִצִּיאוֹת כָּלֵל, רַק שֶׁנֶּרְאָה לָנוּ לֵישׁ.

העולם הוא מציאות, אבל לא אמיתית

אֲךָ בֹאֲמַת אֵי אֶפְשָׁר לוֹמַר שֶׁמָּה שֶׁנֶּרְאָה הָעוֹלָם לֵישׁ הוּא שֶׁקֶר גָּמור, דְּבֹאֲמַת אֵינוֹ בְּמִצִּיאוֹת כָּלֵל, שֶׁהָרִי אָמרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָּהּ⁵ "שְׁנֵים לֹקֻטִּין קִשּׁוּאִין - אֶחָד לֹקֻט חֵיב וְאֶחָד לֹקֻט פֶּטוּר; הָעֵשֶׂה מַעֲשֶׂה חֵיב, הָאוֹחֵז אֶת עֵינָיו [פֶּטוּר]".

וְאִם נֹאמַר שֶׁבֹאֲמַת לֹא יֵשׁ מִצִּיאוֹת עוֹלָם כָּלֵל, לָמָּה הָעֵשֶׂה מַעֲשֶׂה חֵיב? הֲלֹא לֹא עָשָׂה דְּבָר!

וְאִם נֹאמַר שֶׁגַּם מָה שֶׁשֶּׁקֶלּוֹ אוֹתוֹ הוּא גַּם כֵּן רַק שֶׁנֶּדְמָה כֵּן, אִם כֵּן, לִפִּי זֶה לֹא יֵשׁ שֶׁקֶר וְעֵנֶשׁ כָּלֵל, חֵס וְשָׁלוֹם!

אֲלָא צְרִיךְ לוֹמַר שֶׁהָעוֹלָם הוּא מִצִּיאוֹת, רַק שֶׁאֵינוֹ מִצִּיאוֹת אֱמֶתִי...

הציווי "ואהבת את השם אלוקיך" מחייב התבוננות שמעוררת אהבה כלפי הקדוש ברוך הוא. ההתבוננות היא בכך שהאלוקות היא המציאות האמיתית היחידה וכל העולמות בטלים אליה.

הציווי "ואהבת" הוא על התבוננות שתעורר אהבה

מָה שֶׁכָּתוּב¹ "וְאָהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ", שֶׁ"וְאָהַבְתָּ" לְשׁוֹן צוּי.

וְלִכְאוּרָה צְרִיךְ לְהִבִּין: מָה שֶׁיֵּךְ צוּי עַל אֲהָבָה? הָרִי הִיא מִדָּה שֶׁבִּלָּב, וְאֵינוֹ שֶׁיֵּךְ צוּי עַל זֶה!

אֲךָ הָעֵנִין דִּהְצוּי אֵינוֹ עַל אֲהָבָה, כִּי אִם עַל הַהִתְבּוֹנָנוֹת בְּפֶסֶק רִאשׁוֹן דְּקִרְאת שְׁמַע, "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל [ה'] אֱלֹהֵינוּ [ה'] אֶחָד"², וּמִמִּילָא יָבֹא לְאֲהָבָה.

האלוקות היא המציאות היחידה גם לאחר בריאת העולם

וְהֵינּוּ שֶׁיִּתְבּוֹנֵן אֵיךְ שְׁאִין סוֹף הוּא יָחִיד וּמִיָּחִד, וְ"אֵי ה' לֹא שְׁנִיתִי"³, שֶׁלֹּא יֵשׁ שׁוּם שְׁנוּי בֵּין קִדְּם הַבְּרִיָּאָה לְאַחַר הַבְּרִיָּאָה, "אֲתָה הוּא קִדְּם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם וְאַתָּה הוּא אַחֲרֵי שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם"⁴ בְּלִי שׁוּם שְׁנוּי כּו' - כִּי הָעוֹלָמוֹת בְּטָלִים נִגְדּוּ יְתִבֶּרָה. וּמָה שֶׁנֶּרְאָה לָנוּ הָעוֹלָם לֵישׁ וְדָבָר מִצִּיאוֹת מָה,

1. ואתחנן ו, ה.

2. שם, ד.

3. מלאכי ג, ו.

4. נוסח תפילת השחר.

5. סנהדרין ז, יא.

ב. מהיכן נברא?

לכל נברא למטה יש מקור למעלה

ובאור הענין, הנה איתא [= כתוב] בפרקי דרבי אליעזר: "הארץ מהיכן נבראת? - משלג שתחת פסא הכבד". וכן איתא במדרש⁷ "האור מהיכן נברא? - מלמד שנתעטף הקדוש ברוך הוא בטלית לבנה והביק זיו הדרו".

ולכאורה צריך להבין: מה שיך לומר "מהיכן נברא"? הרי הכל נברא בדרך בריאה יש מאין!

אך הענין הוא שכל דבר שנברא למטה יש לו שרש ומקור למעלה.

וזהו שאמר: "הארץ מהיכן נבראת?", פרוש - מאיזה בחינה הוא נמשך? ואמר: "משלג שתחת פסא הכבד".

והאורה שלמטה נברא מהטלית, הינו הלבוש שמלביש ומעלים ומסתיר על אור עצמותו יתברך, ולאחר שהעלים אז אפשר להיות האורה של מטה.

לכל נברא יש מקור עליון, למרות שאין ערך ביניהם

וכן כל נברא שלמטה, יש לו שרש ומקור למעלה:

כמו השמש שמאיר למטה, שרשו ומקורו הוא בחינת "שמש הוי"⁶.

והגם שאינו בערך כלל השמש לגבי בחינת "שמש הוי", מפל מקום, על ידי רבוי רבבות השתלשלות מדרגות נמשך ונתנהוה מבחינת "שמש הוי" שמש שלמטה.

וכן האריה שלמטה, שרשו מפני אריה שבמרקבה.

הגם שאין ערך ביניהם כלל - שהאריה שלמטה הוא חיה טמאה, שטורף ודורס, ופני אריה שבמרקבה עומד ואומר שירה, והחיות נושאות את הכסא כו'. ומכל מקום, הוא שרשו ומקורו, על ידי רבוי רבבות השתלשלות מדרגות עד שנתהוה האריה שלמטה.

וכן בההמות, שרשם מפני שור שבמרקבה.

תכונות הנברא קשורות לשורש הרוחני שלו

וזהו כמאמר רבותינו זכרונם לברכה⁸ "אין לך עשב למטה שאין לו מזל מלמעלה המכה בו ואומר לו: גדל!" - הגם שבאמת אין ערך העשב לגבי המזל.

כמו התפוח, שיש בו מתיקות וחמיצות. האם נאמר שגם במזל הרוחני יש בו מתיקות וחמיצות? זה אינו שיך כלל! אלא המתיקות הוא נמשך מבחינת חסד והחמיצות מבחינת גבורה, שעל ידי השתלשלות וסדר רבוי המדרגות מדרגה אחר מדרגה, עד שנמשך מבחינת חסד המתיקות בהתפוח כו'.

לכל דבר שנברא למטה יש שורש ומקור רוחני עליון. למרות שאין שום ערך והשוואה בין המקור הרוחני לנברא ויש ביניהם פער עצום, הנברא נושא את אותן תכונות שיש למקור הרוחני שלו - אלא שאצל הנברא הן מופיעות בצורה מגושמת ונחותה יותר, כתוצאה מסדרת השתלשלויות גדולה וירידת דרגות מהמקור הרוחני עד לנברא הגשמי.

ג. אין ואפס

אם השורש הרוחני יתגלה – הנברא הגשמי יתבטל

והנה זה מובן שאם יתגלה על הנבראים שלמטה שרשם ומקורם שלמעלה -

כמו השמש שלמטה, בהגלות נגלות עליו בחינת "שמש הוי", הנה נעשה ממנו אין ואפס.

וכן האריה והשור שלמטה, אם היה מתגלה עליו שרשם ומקורם החיות שבמרקבה כמו שהם, הנה נעשה מהם אין ואפס לגמרי והיו כלל היו כלל!

הבריאה היא דווקא בהתעלמות הבורא

שאפילו במלאכים... אמרו רבותינו זכרונם לברכה⁹ "הושיט הקדוש ברוך הוא אצבעו הקטנה ביניהם ושרפם". והינו שהיה גלוי מעט יותר מהחלק הקצוב, נעשה מהם אין ואפס - וכל שכן שארי נבראים.

6. פ"ג.

7. בראשית רבה ג, ד.

8. ע"פ תהלים פד, יב.

9. בראשית רבה י, ו.

10. סנהדרין לח, ב.

וְכִידוּעַ שֶׁהִבְרִיאה הָיָה בְּדֶרֶךְ הָעֵלָם וְהִסְתַּר הַבּוֹרָא מִהִנְבְּרָא, וְלָכֵן נַעֲשֶׂה מְצִיאוֹת יֵשׁ. וְגַם עֲכָשׁוּ לְאַחֵר שֶׁנִּבְרָא, אִם הָיָה מִתְגַּלָּה הַבּוֹרָא עַל הִנְבְּרָא הָיָה נַעֲשֶׂה אֵין וְאָפֶס כו'.

הַבְּרִיאה קִיימַת דּוּקָא בְּדֶרֶךְ שֶׁל הַתַּעֲלֻמוֹת הַבּוֹרָא מִהִנְבְּרָאִים, מֵה שֶׁמֵּאֲפִשֵּׁר אֵת קִיוָּמָה כִּמְצִיאוֹת. אֲךָ אִילוּ הַמִּקּוֹר הָרוּחָנִי שֶׁל הַנְּבִרָאִים יִתְגַּלֶּה בָּהֶם, הַמְצִיאוֹת שֶׁלָּהֶם תִּתְבַּטֵּל וְתִהְיֶה אֵין וְאָפֶס.

לפי זה מובן מדוע העולם אינו מציאות אמיתית: עצם זה שהבריאה עלולה להתבטל כשיתרחש השינוי, מלמד שגם כעת המציאות שלה אינה אמיתית וברת תוקף. יתרה מכך, זוהי לא רק אפשרות, אלא עובדה שמובנית במציאות – כי העולמות אכן יתבטלו ויחדלו להתקיים בפועל, בבוא האלף השביעי לבריאת העולם.

ה. כוח הפועל בנפצל

גם מציאות היש של העולם בטלה במציאות לאלוקות

אֲךָ בְּאֻמַּת יוֹבֵן שֶׁגַם הָעוֹלָמוֹת כְּמוֹ שֶׁהֵם עִמָּה, שֶׁהֵם מְצִיאוֹת הַיֵּשׁ, מִכָּל מְקוֹם, הָרִי הֵם בְּטִלִּים בַּמְצִיאוֹת לְגַבִּי אֵין סוּף עֲצֻמוֹת וַיִּמְהוּת.

קיום העולם תלוי באופן תמידי בדבר השם

וְהַעֲנֵן דְּהִנָּה "בַּעֲשֶׂרָה מֵאֻמְרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם"¹², "בְּדֶבֶר הַיְיָ שְׁמִים נַעֲשׂוּ"¹³. שֶׁהַתְּהוּוֹת הָעוֹלָמוֹת נַעֲשֶׂה מִבְּחִינַת דְּבוּר עֲלִיוֹן - "וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים יְהִי אֹר"14, "יְהִי רִקִּיעַ"¹⁵, "יְהִי מְאֻרוֹת"¹⁶.

וְהִנֵּה כְּתִיב¹⁷ "לְעוֹלָם ה' דְּבָרָךְ נָצַב בְּשָׁמַיִם". שֶׁהַדְּבָר הַיְיָ עוֹמֵד תָּמִיד בְּהַשְׁמִים לְהוֹתוֹ וְלִהְיוֹתוֹ מֵאֵין לַיֵּשׁ. וְאִם הָיָה מִסְתַּלַּק כְּרָגַע הָיָה נַעֲשֶׂה אֵין וְאָפֶס.

בריאת העולמות היא יש מאין, ולכן צריכה להתחדש כל הזמן

דְּעֵנִין הַתְּהוּוֹת הָעוֹלָמִית אֵין זֶה כְּאֶשֶׁר יוֹצֵא לְצוּרָךְ כְּלִי:

שֶׁהַכְּלִי הַיֵּא דְּבָר נִפְרָד מֵהָאֵמֶן, וַיִּשְׁנֶה בַּמְצִיאוֹת גַּם כְּשֶׁאֵינוֹ אֵצֶל הָאֵמֶן. דְּאִף שֶׁהָאֵמֶן יֵלֵךְ בְּשׁוּק, מִכָּל מְקוֹם הַכְּלִי בַּמְצִיאוֹתָהּ. אֲבָל לְמַעַלָּה אֵינוֹ כֵּן.

דְּאֵמֶן שֶׁעֲשֶׂה הַכְּלִי הָרִי עֲשֻׂאָה יֵשׁ מִיֵּשׁ, שֶׁגַם שְׁקִדָּם שֶׁעֲשֻׂאָה הָיָה יֵשׁ. רַק שֶׁבִּתְחִלָּה הָיָה חֲמֹר,

ד. הכול הבל

המציאות אינה אמיתית, משום שהיא עלולה להתבטל

וְאִם כֵּן, מֵאַחֵר שֶׁכְּשִׁיחָה אֵיזָה שְׁנוֹי יִתְבַּטֵּלוּ, אִם כֵּן, גַּם עֲכָשׁוּ שִׁישְׁנָם בַּמְצִיאוֹת אֵינָם מְצִיאוֹת אֱמִתִּי.

וְכִמְאֹר רַבּוּתֵינוּ זְכֻרֹנָם לְבָרְכָה¹¹ "נִהְרֹת הַמִּכְזָּבִים אַחַת לְשִׁבּוּעַ פְּסוּלִים לְקִדּוּשׁ מִי חֲטָאֵת". הֵגַם שֶׁכַּעַת הֵם הוֹלְכִים בְּשַׁפַּע וְנוֹבְעִים תָּמִיד, מִכָּל מְקוֹם, אֵינוֹ נִקְרָאֵת נְבִיעָה כָּלֵל וְאֵינָם נִקְרָאִים "מִים חַיִּים". דְּמֵאַחֵר שֶׁעוֹמְדִים לְפָסֵק, הֵגַם שֶׁעֲכָשׁוּ עֲדִין לֹא נִפְסְקוּ, הָרִי הֵם פְּסוּלִים.

וְכִמוֹ כֵּן יוֹבֵן כֵּאֵן: הֵגַם שֶׁהָעוֹלָם יִשְׁנוֹ בַּמְצִיאוֹת, מִכָּל מְקוֹם, מֵאַחֵר שֶׁבְּהִגְלוֹת נִגְלוֹת עֲלֵיהֶם שְׂרָשֵׁן וּמִקּוּרָן מֵאֵין שְׁנִתְהוּוּ הָיָה מֵהֶם אֵין וְאָפֶס, הָרִי גַם עֲכָשׁוּ שִׁישְׁנָם בַּמְצִיאוֹת אֵינָם מְצִיאוֹת אֱמִתִּי.

יתרה מכך: העולמות עומדים להתבטל בפועל, ולכן הקיום שלהם לא אמיתי

וּבִפְרָט שִׁסּוּף כָּל סוּף הָרִי יִתְבַּטֵּלוּ כָּל הָעוֹלָמוֹת בְּאֶלֶף הַשְּׁבִיעִי...

אִם כֵּן הָרִי זֶה כְּמוֹ נִהְרֹת הַמִּכְזָּבִים אַחַת לְשִׁבּוּעַ שְׁנִים, שֶׁגַם הַשֵּׁשׁ שְׁנִים הָרִי הֵם פְּסוּלִים. כְּמוֹ כֵּן הָעוֹלָם, אִף בְּשִׁית אֶלְפֵי שָׁנִין [= שְׁשֵׁת אֶלְפִים שָׁנָה] שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד אֵינָם מְצִיאוֹת אֱמִתִּי... שְׁכָל מֵה שֶׁנִּבְרָא בְּשִׁבְעַת יְמֵי בְּרִאשִׁית הֵם הַכָּל, מִפְּנֵי שְׁעוֹמְדִים לִיחְרַב.

וְהֵינּוּ כְּנֻזָּר לְעִיל שֶׁגַם עֲכָשׁוּ הֵם הַכָּל אִף שִׁישְׁנָם בַּמְצִיאוֹת כו'.

12. אבות ה', א.

13. תהלים לג, ו.

14. בראשית א, ג.

15. שם, ו.

16. שם, יד.

17. תהלים קיט, פט.

11. ע"פ פרה ח, טו.

נופל למטה.

כמו כן יובן בענין התהוות העולמות יש מאין. שזה שיהיה הרי זה התחדשות גדול, לכן צריך הכח הפועל להיות תמיד בהנפצל. ואם יסתלק כמעט רגע חס ושלום יהיה אין ואפס, כמו האבן הנזכרת למעלה...

המציאות האמיתית של העולם היא החיות האלוקית שלו

ואם כן, מאחר שעקר קיום מציאותם הוא האור והזיו הממחיה אותם, אם כן זהו מציאותם.

וכמו העץ הגשמי נתהנה מהמאמר "עץ פרי¹⁸", והמאמר "עץ פרי" צריך להיות תמיד בהעץ, ואם היה מסתלק ממנו כרגע היה נעשה אין ואפס. ואם כן, גם עכשו כשהוא במציאות, הרי כל מציאותו הוא המאמר "עץ [פרי]", ורק נראה לנו ליש, מפני שעיני בשר לנו ואין רואין המקור המהנה אותו. וכן היה רצון הבורא...

אבל אלו נתנה רשות לעין לראות, היו רואין בכל דבר איך שהוא בטל במציאות, שאינו דבר בפני עצמו כלל כי אם הוא הוא הדבר הנז' ואינו דבר בפני עצמו.

התהוות העולמות והמציאות הגשמית היא בדרך בריאה יש מאין – מציאות היש לא הייתה קיימת כלל לפני בריאת העולם.

מאחר שזו התחדשות גמורה שמנוגדת לברירת המחדל של הקיום, הכוח הפועל של הקדוש ברוך הוא שמהווה את העולמות צריך להתחדש בכל רגע כדי שלעולמות יהיה קיום.

אם כן, יוצא שהמציאות הגשמית של העולמות היא בעצם החיות האלוקית שבהם. וזו המשמעות העמוקה של אחדות השם וביטול העולמות לאלוקות.

כמו חתיכות כסף או זהב, והאמן לא חדש בה דבר רק מה שעשה בה צורה, אבל לא שחדש בעצם הדבר, שעשה דבר מלא דבר. לכן אפשר להיות גם בלא האמן.

אבל ענין התהוות העולמות הוא בריאה יש מאין, שהוא התחדשות מה שלא היה מקדם, שהרי מציאות היש כמו שהוא עתה לא היה במקורו.

רק הציור הרוחני של העולמות כלול במקור באלוקות – לא הגשמיות

ואף שהעולמות היו כלולים תחלה במקור המהם –

זהו על דרך משל במחשבת אדם כשיציר ציור אבן במחשבתו, או כשיחשב בהבנן שרופה לבנות ומציר במחשבתו כל פירי הבנן, ארכו ורחבו וחדריו, וציור במחשבה כל הבית כמו שהיא. הרי הציור במחשבה הוא רק ציור רוחני, שהרי גשם אבן וגשם הבנן לא יש במחשבתו, כי אם ציור רוחני.

כמו כן יובן מה שהעולמות היו כלולים במקורם, זהו רק ברוחניות, אבל גשמיות העולם לא היה כלול כלל...

התהוות היא התחדשות גדולה, ולכן הכוח צריך להיות תמיד בנפעל

ולכן גם לאחר שנתהוו העולמות כתיב "לעולם הו' דברך נצב בשמים", שהכח הפועל צריך להיות תמיד בהנפצל.

ויובן על דרך משל כשאדם זורק אבן למעלה.

מכרח לומר שיוצא כח מיד האדם ומקיף האבן, והכח הזה מגביה את האבן לעלות למעלה, וכמעט רגע נופל למטה.

והוא מפני שענין העליה למעלה בהאבן הוא דבר ההפך טבעו, שטבעו לפול למטה. וכדי שיהיה בו התחדשות הפך טבעו, הינו שיעלה למעלה, הינו מפני כח יד האדם שמקיף אותו ונושא, ותכף כשנכלה כח היד האדם הרי הוא

18. בראשית א, א.

עצות והדרכות בנושא לימוד תורה

לשנן פרקי משנה ותניא בדרך לעבודה ובחזרה

מובן וגם פשוט [מובן מאליו], שמה שכותב [שכתבת לי במכתבך אליי] שאינו יכול להשתתף בשיעור או לעיין בספרי קודש מפני שהוא טרוד מאד בעבודה ועסקי היוםיום, אינו נכון כלל וכלל, משום שבכל מצב ישנה חובה וגם היכולת ללמוד תורה.

והרי ידוע דבר המשנה: "כל המקיים את התורה מעוני, סופו לקיימה מעושר". שאדם המקיים את התורה מדוחק [כשהוא במצב דחוק], בטוח שסוף סוף [שבסופו של דבר] יקיימה מתוך הרחבה. וכיוון שנדרש לקיים את זה, בוודאי שישנה היכולת לקיים את הדרישה. שהרי, כפי שאמרו חז"ל: אין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עם בריותיו [הקדוש ברוך הוא לא מחפש 'לתפוס' ולהכשיל את בני האדם] והוא מבקש ודורש מהם לעשות רק את מה שביכולתם.

ובכל זאת, מתוך הבנה למצב שבו אתה נמצא, הדבר הנכון לעשות, נוסף על הנ"ל [עצם החובה ללמוד תורה גם כשהפרנסה דחוקה] - הוא שילמוד בעל פה איזה [מספר] פרקים של משניות ועל כל פנים [ולפחות] פרק אחד מספר תניא קדישא. וכך בהלכו למקום פרנסתו בגשמיות ובחזירתו מהעבודה, ימלא את זמנו בתורה על ידי לימוד בעל פה, בדיבור [לשנן בפה את הפרקים] או על כל פנים לעבור במחשבתו על הפרקים האמורים.

(אגרות קודש, כרך יח, אגרת ו'תקצ)

לימוד ה'שיעורים' הקבועים לא פוגע בניצול הזמן

במכתבך אליי אתה כותב אשר מפני שעמוס הוא [אתה] - בדרך כלל התייחס הרבי לנמענים בגוף שלישי [בלימודים, שומר [מקפיד ללמוד בעקביות] רק על שיעור [הלימוד הקבוע ב]חומש עם פירוש רש"י מפרשת השבוע מדי יום, אבל אינו שומר שיעור תהלים חודשי [ספר התהלים מחולק ל'שיעורים' יומיים לפי מחזור חודשי] וכן השיעור בתניא [ספר התניא מחולק ל'שיעורים' יומיים לפי מחזור שנתי], ומבקש ממני אם אפשר לשחררו משני השיעורים האחרונים.

ותמהני [אני תמהה] עליו. כי אין שמירת השיעורים לטובת מי שהוא אחר, אלא לטובתו הוא. וזה כמו כל ענייני תורה ומצווה, שהם לטובת האדם הלומד את התורה ומקיים את המצווה. ומזה מובן ששחרור משמירת השיעורים "משחרר" גם כן מהתוצאות הטובות הבאות על ידי לימוד קבוע של שיעורים אלו.

ובמה שכותב אודות קוצר הזמן, שלא מאפשר לו לשמור בעקביות על כל שלושת ה'שיעורים', האמת היא שגם זה אינו הסבר מספק לויתור על לימוד ה'שיעורים'. זאת משום שניצול הזמן תלוי, כמו שאר ענייני האדם, בהצלחה וסיוע מלמעלה. וכנראה [כפי שניתן לראות] במוחש, אשר לפעמים נקלטות הסברות והעניינים הנלמדים בקל וטוב, ולפעמים צריכים גיעה רבה וריבוי זמן, וגם לאחר זה אין ההבנה ברורה כדי צורכה. וזאת על אף שהמדובר הוא באדם אחד [באותו אדם], אלא שבזמנים שונים.

ולכן שמירת ה'שיעורים' לא תפגע בניהול הזמן שלך, אלא בדיוק להיפך, דווקא בזכות זה תוכל לנצל את הזמן היטב ולהספיק הרבה יותר בפחות זמן. כי סגולת כל מצווה, והשיעורים בכלל זה, היא (כמאמר המשנה): "מצווה גוררת מצווה". זאת אומרת, שעל ידי קיומה של מצווה אחת בנקל [נעשה קל] יותר לקיים מצווה אחרת. שבזה נכלל גם כן שבנקל יותר להבין את העניינים הנלמדים ובטוב.

(אגרות קודש, כרך יד, אגרת ה'נב)

הביאור מופיע בגופן כזה. מילים שעוזרות לשטף הקריאה הכנסנו ללא סוגריים, מילים שמבארות מושגים או מילים - מופיעות בתוך סוגריים.

רוצה מאד ללמוד תורה, אבל חסר סבלנות והתמדה

במכתבך אליי אתה כותב אשר רצונו הפנימי הוא להמשיך בלימוד בתורה, אבל לעת עתה [נכון לעכשיו] אין [איננו] מוצא בעצמו די סבלנות והתמדה למלאות את רצונו זה.

והנה העצה היעוצה [שאייעץ לך] בזה היא לקבל עליו קביעות עיתים [זמנים קבועים] בלימודים, מבלי הכבדה יתירה על המידה. וכידוע, שטבע האדם הוא ללכת מן הקל אל הכבד. ובפרט שכך צריך לעשות כשהחזרה ללימוד התורה בצורה רצינית בא לאחר הפסק זמן בלימודים.

וכן עליך להשתדל ככל האפשרי שיהיה הלימוד בצוותא עם עוד מישהו. כי מלבד זה שדיבוק חברים היא אחת המעלות בהם התורה נקנית [זו אחת התכונות שחז"ל ציינו כתנאי לרכישת בקיאות ודבקות בתורה], רואים במוחש שעל ידי זה שלומדים ביחד הקביעות בלימוד מתקיימת יותר לאורך זמן, כיוון שמתביישים בפני החברים לשיעור, וגם אין מקום לאמתלא [לתירוצים והתחמקות מקיום הלימוד הקבוע] כל כך.

וכן יש לזכור לא להתייאש אם הניסיון הראשון, או גם השני, אינו מצליח. כי כך הוטבע בטבע הבריאה, שאפשר [יכול להיות] שכמה פעמים הניסיון לא יבוא לפועל, אבל תוקף הרצון מצליח סוף סוף.

לצד כל זה, ידוע שלכל עניין צריך סייעתא דשמיא [עזרה משמיים], ובפרט בענייני תורה ומצוות, בימינו שהם זמן של גלות שבו שורר חושך רוחני כפול ומכופל. ולכן מהנכון [ויהיה זה נכון וטוב] שבכל יום חול לפני תפילת הבוקר יפריש איזה [מספר] פרוטות לצדקה; ובכל יום, אפילו בשבת ויום טוב, יאמר איזה קאפיטלך [מזמור] תהלים לאחר התפילה. והשם יתברך יצליחו [יסייע לו להצליח] לבשר טובות, אשר התחיל בעבודה הנ"ל ורואה פירות ביגיעתו.

(אגרות קודש, כרך יד, אגרת ה"ד)

לא להתרגש מחוסר הבנה של השיעור

במכתבך אליי אתה כותב אשר לפרקים [לפעמים] מזדמן אצלו בזמן לימודו שאינו מבין את השיעור שלומדים איתו, וזה פועל [מעורר] אצלו עצבות.

הנה בכלל [באופן כללי], דבר רגיל הוא אצל כמה וכמה תלמידים שלא מבינים חלקים מהשיעור, ובמילא אין להתפעל [להתרגש] מזה כל כך.

אף שמוכן שצריך להמעיט לאט לאט את מספר הרגעים של אי הבנה זו. ומהעצות לזה הוא הלימוד בספר, היינו [זאת אומרת], שבשעה ששומע את השיעור יהיה מונח פתוח לפניו המקום בספר שבו נאמר השיעור. ולפעמים כדאי גם לעצום את עיניו לרגעים אלו שבהם הוא צריך להתרכז במיוחד כדי להבין את השיעור, ועל ידי צמצום הראייה מתוסף בשמיעה והתבוננות.

ועוד זאת, אשר אין להגזים באי הבנה זו, שבטח אינה אלא לאיזה רגעים [רק לרגעים ספורים מתוך כל השיעור], ובאה מצד זה שבאופן טבעי המחשבה משוטטת בעניינים אחרים, וזה לא מעיד על כך שישנה בעיה בהבנה.

(אגרות קודש, כרך יא, אגרת ג'תשלד)

חינוך קודם לתורה

תפקידו של המורה, המשפיע והראש-ישיבה בדורנו, הוא קודם כל לחנך ורק לאחר מכן ללמד חכמה • מדובר בפיקוח נפש ממש, כאשר עצם היהדות מונח על הכף • "עיקר העיקרים הוא שירבה גבולם בתלמידים, וזה גופא יהיה כלי להמשכת הצלחה רבה גם בנוגע למצבו הכספי של המוסד"

בחיים. אבל עכשיו נשתנו העיתים, וכל מלמד צריך לדעת, וכמו-כן ראש הישיבה והמשפיע, שעיקר עניינו ותפקידו הוא להיות המחנך.

ואז יש עוד תועלת שאם מחנכים את הילד כדבעי, הרי הילד עצמו יחפש אחר-כך את החכמה, היות וחינכו אותו ש"תורה איז די בעסטע סחורה" [-"התורה היא הסחורה הטובה ביותר"] (כלשון שיר הערש הידוע שהיו שרים לילדים לפני השינה), ויקרה היא מפנינים, וממילא כשמחנכים אותו בחינוך הכשר, הרי אם לא נשאר לו הרבה זמן לילדים - התלמידים ישתדלו לבד להשלים את ידיעותיהם.

ולכן נדרשת ההדגשה על חינוך, ואחר-כך בנוגע לידיעות, ואז - כמה שהמלמד יספיק לתת זה בוודאי טוב, ואת השאר - התלמיד יחפש לבד איפה הוא יכול להשלים מה שעוד חסר לו ואינו יודע. וזה אחד מהדברים שלצערנו הגדול לא נתקנו כדבעי. מלמדים שבדור לפני זה עשו את מלאכתם באמונה, ועכשיו נהיה בלבול ובתני-סדר.

ויש לזה קשר מיוחד עם זמן מתן-תורה, שהרי הקב"ה ביקש ערבים מבני-ישראל אם יקיימו את התורה, ואמרו: "האבות ערבים" וכו', ולא נתן להם את התורה עד שאמרו "בנינו ערבים בעדנו", ואז נתנו להם את התורה, היות והבנים ערבים שההורים יקדימו נעשה לנשמע. כידוע, שכשחסר משהו להורים הם משתדלים למלא את זה בחינוך בניהם, וכשאמרו "בנינו ערבים בעדנו", קיבלו על עצמם לחנך את הילדים באופן של הקדמת נעשה לנשמע, וזהו תנאי ללימוד התורה בהצלחה, שהיא תהיה הוראה בחיי היום-יום.

והסך-הכול בזה הוא, כשההורים שולחים את הילד לבית חינוך הם צריכים לומר שהדבר הראשון שהם רוצים הוא שהילד יהיה "א איד" [=יהודי],

דברים מאלפים בעניין חינוך ילדי ישראל בדורנו, השמיע הרבי בהתוועדות חג-השבועות תשל"ד (להלן קטעים בתרגום-חופשי מהנחה שאיננה מוגהת):

בנוגע לחינוך: בעבר היה הסדר שבישיבה וב"חדר" היה צריך להיות עניין של חכמה ולימוד: מקרא, משנה וכו', ואילו בעניין של תורה, כהוראה בחיים וכו', בזה עסקו ההורים, האח והאחות המבוגרים. מכיוון שההורים היו טרודים בפרנסה, ולא יכלו ללמד בעצמם את הילדים, שלחו אותם לתלמוד-תורה, "חדר" וישיבה, רק כדי שילמדו שם, אבל יראת-שמיים העניק הבית עצמו, ואפילו הרחוב היה גם-כן ספוג "פרומקייט" [=יראת-שמיים].

מאוחר יותר "בלבלו את כל העולם", וההורים אין להם זמן, לכן עכשיו צריכים לקבל הכול בישיבה וב"חדר", לא רק את הלימוד אלא גם את ההוראה והחינוך. ואם המלמד יאמר שתפקידו רק ללמד מקרא, משנה וכו', הרי זה רק חכמה, וזה לא העיקר, כי העיקר זהו תורה.

אין המלמד יכול לטעון שגם אצלו היה כך, שהוא למד אצל המלמד שלו רק מקרא ומשנה וכו' ואת העיקר קיבל בבית, שכן הוא היה קודם המבול, ועכשיו זה לאחר שבלבל את כל העולם, ולכן הרי אם הוא רק ילמד חכמה וכו', חסר העיקר חס-ושלום. לקחו אותו להיות מלמד, לעשות מהילדים יהודים שלמים, אבל אם הוא טוען שתפקידו רק ללמוד עם הילדים בשעות ששכרו אותו, ואחר-כך המאור שבה מחזירו למוטב, מי יודע כמה זמן ייקח עד שיחזירו למוטב!!!

פעם ההורים היו המחנכים, והמורים היו מלמדים מקרא, משנה וגמרא, ואחר-כך, כשהילד בא הביתה, וקודם שהולך ל"חדר", היו ההורים מחנכים אותו שכל מה שלומד ב"חדר" צריך להיות אצלו הוראה

בפתק שהגישה לרבי כתבה שהיא מפחדת מהאחריות שבהדרכה - הן מבחינה פיזית והן מבחינה רוחנית.

הרבי העביר את הפתק בין אצבעות ידו הק', עיין בו הלוך וחזור, כשהוא מרכיב את משקפיו, ואחר-כך החל להשיב. בין הדברים אמר: "טוב שאת מפחדת. זה מעיד שאת מבינה את גודל האחריות של טיפול בילדים בכלל ובילדים של הקב"ה בפרטיות!"

אחר-כך בירכה בהצלחה רבה בלימודים, בהדרכה ובנסיעה טובה.

קליטת תלמידים גם כשאינן התקציב מאפשר

איגרת מעניינת שיגר הרבי ליהודי בעל השפעה, שסייע לחינוך הכשר במקומות רבים:

ולכל לראש, רצוני להביע תשואת-חן בעד שימת לבו והתעניינותו, שבוודאי לא רק עניין של רגש בזה, שגם זה עיקר, אלא עושה בכיוון למעשה בפועל. והרי אפשרות למר באופן ישר וגם על-ידי חבריו בעבודה וידידיו לעשות ולפעול בזה רבות.

לגודל העניין, הרי גם על-פי כתבו, למותר לעורר בזה את מר, כי אם להזכיר פתגם שהיה שגור בפי כ"ק מו"ח אדמו"ר, שבנוגע געלט [=כסף] וכדומה קען מען ממלא זיין [=אפשר להשלים זאת] לפרוע חוב למחר ומוחרתיים, אבל בנוגע לקלוט עוד תלמיד ועוד תלמיד, הרי ראשית, כל יום עולם מלא הוא, בעניין לימוד תורה וחינוך על-פי תורה, שאי-אפשר להוציא חובת יום אתמול, שכל יום ויום עביד עבידתיה, ודיו להשביע את עצמו למלא מסת העבודה שצריכה להיעשות ביום זה ועוד, ובפרט בתקופתנו זו, הרי מובן שצריך לקלוט תיכף ומיד את כל המביע רצון להיכנס למוסד חינוך כשר, כי כעבור שעת רצון זו מי יודע וכו' וד"ל.

ויהי-רצון שכל אחד מאיתנו, בתוככי כלל ישראל, יעשה בענייני חינוך על טהרת הקודש, ובענייני תורה ומצוות, באופן המתאים להוראת ימי חנוכה הבאים עלינו לטובה, ובמסירה ונתינה כהוראת רבנו הזקן אשר ימים אלו חג הגאולה שלו, ומתוך שמחה וטוב לבב.

בכבוד ובברכה.

ואם הם לא יודעים לתבוע זאת, הנהלת בית החינוך והמלמד והמלמדת צריכים לדעת שעיקר תפקידם אינו כבשנים כתיקונן, להעניק חכמה וידיעות בלבד, אלא כעת העיקר הוא לתת לילדים חינוך יהודי, וכשהחינוך יהיה כדבעי הרי תן לחכם ויחכם עוד.

ובזה צריך להיות עיקר התפקיד של המחנך - לחנך את הילד, שהרצון יהיה בגלוי בכל השתלשלות רמ"ח איברים ושס"ה גידים, ואז גדל תלמיד כראוי, ואומרים עליו "ראו גידולים שגידלנו", ומעמידים "צבאות ה'", והולכים עימם לקבל פני משיח צדקנו בקרוב ממש.

"שאלה של פיקוח-נפשות ממש"

ברוח הדברים שבשיחה דלעיל, כתב הרבי באיגרותיו הקדושות יותר מפעם אחת. במכתב (משנת תשל"א) לאחד ממנהיגי הקהילות היהודיות באירופה, כתב הרבי:

לדכוותיה למותר להדגיש גודל האחריות ביחד עם זה גודל הזכות של כל אחד ואחת שיכול להשפיע בסביבתו ומשני הקצוות: מחד גיסא, על-פי הודעת חכמינו ז"ל אשר לב ישראל ער הוא להקב"ה ולתורתו ולמצוותיו, וראו זה במוחש בנוגע להנוער ובמידה חשובה גם בנוגע להמבוגרים בבני עמנו, אלא שמצפים ומשתוקקים שיגידו להם דברי אלוקים חיים וניכרים דברי אמת (שאמת שוללת פשרות, עסקי חבילות וכיוצא בזה ודי למבין), ובדברים היוצאים מן הלב פעם אחר פעם, וחזקה לתעמולה זו שאינה חוזרת ריקם.

ולאידך גיסא, חוסר ההשתדלות בדבר זה אין זה רק כפי שהיה באיזה דורות לפנינו, שאז מי שהחמיץ הזדמנות להשפיע גרם שזה שהיה יכול להיות למדן גדול, הנה מחוסר ההשתדלות בזה נשאר למדן קטן, ותמורת היותו ירא-שמיים גדול נשאר ירא-שמיים פחות. לא כן עכשיו, שהשאלה היא פיקוח-נפשות ממש, שיהיה יהודי וכו', וכנראה גם זה בחוש.

"טוב שאת מפחדת..."

בחודש תשרי תשל"ד, נכנסה ל"יחידות' התלמידה אסתר חיתריק (כיום הגב' פיקרסקי מתל-אביב), שבאותה תקופה החלה להדריך את בנות כיתה י"ב במגמה מקצועית ב'בית רבקה' בכפר-חב"ד, במקביל ללימודיה בסמינר.

ווארט חסידות

רעיונות קצרים מתורת
החסידות על פרשת
השבוע - רעיון אחד
לכל יום

כתגם חסידי
מביא לצלילות
הדעת ו"מנקה"
את הלב.

הנהגה טובה
חסידית מאירה
את הבית.

ניגון חסידי
מחזק את התקוה
והבטחון, מביא
שמחה ומעמיד
את הבית ואת
בני הבית בקרן
אורה.

(היום יום כ"ב תמוז)
בשם הרבי הרש"ב נ"ע)

כהן מדין או חותן משה?

וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ כֹּהֵן מִדִּין חֹתֵן מֹשֶׁה אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהִים לְמֹשֶׁה וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ, כִּי הֹרִיצָה ה' אֶת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם (שמות, פרק יח, פסוק א)

הפרשה פותחת בשבחו של יתרו, ומובן מדוע היא מציינת את היותו "חותן משה". אבל איזה שבח יש בכך שהיה "כהן . . כהן לעבודה זרה"? אלא שדווקא בשילוב שני התארים הללו כאחד, "כהן מדין חותן משה", נרמז יתרון האור מן החושך, שהוא ההכנה המתאימה ביותר למתן תורה. "כהן מדין" היא הקליפה של הישות והגאווה שממנה נובעים המדון והמריבה, ובכך התורה רומזת לנו שהכוחות האלה עצמם נהפכים לקדושה; ובכך נעשה "חותן משה", כלומר, יתרו גרם לכך שעל אף רוממותו של משה רבינו יוכל משה לשמש ממוצע בין הקדוש ברוך הוא לעם ישראל ובין עם ישראל לתורה.

(הרבי - תורת מנחם תשמ"ה, כרך ב, עמוד 1185)

לטפס, אבל בזהירות

וַיִּסְעוּ מִרְפְּדִים וַיָּבֹאוּ מִדְבַּר סִינַי וַיַּחֲזִקוּ בַּמִּדְבָּר, וַיַּחֲזֵן שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר (פרק יט, פסוק ב)

מדוע ניתנה התורה על הר דווקא? בכדי להורות שלימוד התורה וידיעתה וההילוך בדרכי ה', צריכים ליצור באדם הגבהת הלב ותחושת סיפוק והתרוממות, כמו שנאמר "ויגבה ליבו בדרכי ה'".

עם זאת, צריכים להיזהר מאד שהגבהת הלב הזו לא תוביל לגאווה. וזה מרומז במילים "נגד ההר" - שיש צורך בזהירות רבה ולעמוד נגד הגאווה העלולה לבוא מלימוד ומידיעת התורה.

(הרבי הרי"צ - ספר המאמרים תש"ג, עמוד 136)

פרשת משפטים

דבר ראשון עבד ה'

כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עֲבָדִי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד, וּבִשְׁבַעַת יָצֵא לְחֻפְשֵׁי חָנָם (פרק כא, פסוק ב)

למה פתחה התורה את פרשת משפטים בדיני עבד עברי? כדי לומר לנו ש"המשפט" הראשון, ההלכה הראשונה של יהודי צריכה להיות ההכרה בכך שהוא "עבד עברי" - עבדו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא. (הרבי)

"מודה במקצת" בעבודת השם

עַל כָּל דָּבָר פָּשַׁע עַל שׂוֹר עַל חֲמוֹר עַל שָׂה עַל שְׁלֵמָה עַל כָּל אֲבֵדָה אֲשֶׁר יֵאמָר כִּי הוּא זֶה עַד הָאֵל-לֹאִים וְכֹא דָבָר שְׁנֵיהֶם, אֲשֶׁר יִרְשִׁיעַ אֶל-לֹאִים יִשְׁלַם שְׁנַיִם לְרֵעֵהוּ (פרק כב, פסוק ח)

לְלַמֵּד שְׂאֵין מְחִיבִין אוֹתוֹ שְׁמִיעָה אֵלָא אִם כֵּן הוֹדָה בְּמִקְצַת, לוֹמַר: כֵּן וְכך אֵין חֵיב לִי, וְחֲמוֹתִי נִגְבַּ מִמֶּנִּי (רש"י)

יהודי לא יכול להיות לעולם רק רע. גם בשעה שאדם נכשל בחטא, לא ייתכן לומר שכל מהותו שקועה בחטא, שהרי עצם הנשמה לא חטאה והיא נשארה בדבקותה בה' גם בשעת החטא, ובכל יהודי יש ריבוי טוב, כמאמר חז"ל: "אפילו פושעי ישראל, מלאים מצוות כרימון".

וכאשר יצר הרע מקטרג ותובע להפליל את החוטא ולמסור אותו כולו

עת לדעת

מבוסס על הספר 'עת לדעת',
מאת השליח
הרב אברהם שמואל בוקיעט ע"ה
מוקדש לעילוי נשמתו

כד שבט

תרמ"ח

נפטרה הרבנית מנוחה רחל סלונים,
בתו של אדמו"ר האמצעי.

לפני הסתלקותה ישב ליד מיטתה אחד
מרבני חברון, וכשהרגיש שאלה רגעה
האחרונים רצה לצאת ולקרוא למניין
אנשים שיהיו בבית בעת יציאת הנשמה,
אך הרבנית אמרה: "אין זמן לכך. אבותיי
נמצאים איתי כאן", ומיד יצאה נשמתה.

בהלווייתה השתתפו כל יהודי חברון,
אשכנזים וספרדים. ילדי העיר הלכו לפני
המיטה כשנרות דולקים בידיהם ופזמוני
תהלים בפיהם.

הרבנית מנוחה רחל נטמנה בבית
העלמין של חברון.

תש"י

הרבי מתוועד עם הקהל בפעם
הראשונה לאחר הסתלקות אדמו"ר
הריי"צ, בשבת מברכים חודש אדר.

כז שבט

תשל"ז

הרבי שלח קבוצה שניה של שלוחים
לארץ ישראל, לצפת עיר הקודש.

כח שבט

תרפ"ח

אדמו"ר הריי"צ נסע לביקור בן
שבעיים בפולין ובלیتא, "לגודל תשוקתי
להתראות עם ידידיו אנ"ש והתמימים,
ולבקר את ישיבת תומכי תמימים"
בוורשה. זאת לאחר שבחודש תשרי עזב
הרבי את ברית המועצות והגיע לריגה
שבלטביה.

לרשותו, טוען האדם כנגדו טענת "מודה במקצת", ואומר:
לא כל מהותי וכוחי חטאו. חטאתי רק בחלקי, "במקצת".

ועל כך נאמר הדין שמודה במקצת חייב שבועה. וכך
בעבודת ה', אדם שחטא ו'מקצתו' נכנס לרשות היצר, זקוק
לתוספת כוח שלא ייפול יותר לרשות היצר. וזו השבועה
שמשביעים אותו, מלשון השבועה, שנותנים לו כוחות
מיוחדים שלא ייפול יותר ויוכל להחזיק מעמד.

(הרבי - לקוטי שיחות כרך טז, עמוד 270)

תיקון החטא - בהליכה לצדיק שבדור

"עד האלוקים יבוא דבר שניהם", הכוונה היא לדיינים.
אז היה זה משה רבינו, ובדורות הבאים - בכל דור הצדיק
שבדור. הפסוק מלמד אותנו שאדם שחטא ומבקש לתקן
את חטאו יילך אל הצדיק שבדור, והוא יורה את הדרך
לתשובה וייתן לו כוח לחזור בתשובה שלמה. ועל ידי זה
"ישלם שניים לרעהו", כלומר, יעבוד את הבורא, שנקרא
י"ע, בכוח כפול ומכופל.

(הרבי - לקוטי שיחות כרך א, עמוד 158)

אל תחמוס את חברך עם היצר הרע

לא תשא שמע שוא, אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס
(א) אזהרה למקבל לשון הרע (רש"י)

כך אמר הבעל שם טוב: לכל יהודי ויהודי ניתן מלמעלה
יתרון מיוחד. אולם בשעה שאחד מספר לחברו לשון הרע
על אדם שלישי, הרי הם 'חומסים' ולוקחים ממנו יתרון זה.
וזהו הרמז בפסוק: "לא תישא שמע שווא" - לא תקבל לשון
הרע על חברך, כדי ש"אל תשת ידך עם רשע" - היינו, שלא
תשתף פעולה עם יצר הרע, "להיות עד חמס" - 'לחמוס' יחד
מחברך את העילוי המיוחד לו.

(הרבי הריי"צ - ספר השיחות תש"א, עמוד 65)

לייקר כל יום וכל רגע בחיים

לא תהיה משפלה ועקרה בארץ, את מספר ימיו אמלא
(פ"ק כג, פסוק ט)

כשיש לאדם שביעות רצון מעבודתו, הוא עלול ליפול
מדרגתו, משום שזה מוביל אותו לבחור ולקיים רק את
המצוות שיש לו בהן עונג ו'חוש', וכך הוא יורד מדחי אל דחי
עד שנופל לגמרי, חס ושלום.

כדי לבטל זאת, עליו להתבונן ב"מספר ימיו" - עליו לדעת
שניתן לו מספר מסוים של ימים ושנים למלא את שליחותו
בעולם, וחבל על כל רגע שלא מנוצל לצורך מילוי שליחות
זו. ידיעה זו מבטלת כל רגש של מציאות עצמית, והאדם
מסור ונתון כל כולו למילוי שליחותו.

ואז מבטיח לו הקדוש ברוך הוא: "את מספר ימיו אמלא".
אפילו אם בעבר היו ימים שהאדם לא עסק בהם במילוי
שליחותו כפי הראוי להיות, מובטח לו שהקדוש ברוך הוא
ישלים וימלא גם ימים אלה.

(הרבי - לקוטי שיחות כרך טז, עמוד 273)

תפסקו למי שייכת הארץ

תאריך: י' שבט תשל"ו

לעם ישראל ושלאלף אחד אין סמכות ולגיטימציה לקרוע שטחים מארץ ישראל ולהעביר אותם לבעלות אחרת. לתורה יש כוח להשפיע על המציאות ולקבוע אותה, הסביר הרבי, ולכן פסק הדין הרבני הזה חשוב.

הרבי אמר שבפסק הדין צריכים להשתתף שבעים ושניים רבנים. זאת כנגד נציגי אומות העולם: שבעים האומות, ועוד שני נציגים כלליים של עשיו וישמעאל.

הרבי ביקש מכמה רבנים שנכחו במקום לעלות לבמת ההתוועדות לידו ולשאת נאומים בנושא שלמות הארץ ובעלותו הבלעדית של העם היהודי עליה, ואף הסיט את המיקרופון שלידו לכיוון הנואמים. הרבנים שדיברו בזה אחר זה היו: הרב אפרים אליעזר ילס, אב בית הדין בפילדלפיה; הרב פנחס הירשפרונג, אב בית הדין במונטריאול; הרב שמחה עלברג, יושב ראש אגודת הרבנים בארצות הברית; הרב זלמן שמעון דבורקין, רב שכונת קראון הייטס; ראשי הישיבות הרבנים משה דובער ריבקין, ישראל יצחק פיקרסקי ומרדכי מנטליק; ורב נוסף מארץ ישראל.

לאחר שכל הרבנים נאמו, הרבי ביקש שמישהו יכתוב את פסק הדין ומתחתיו את שמות הרבנים, ויוודא שאכן מופיעים שבעים ושניים רבנים. לאחר שמילאו את הוראתו של הרבי, הגישו את פסק הדין הכתוב לרבי.

האירוע הנדיר הסתיים בבקשתו של הרבי מהציבור כולו לומר "לחיים" ולשיר ניגון חסידי, כשם שדייני הסנהדרין נהגו לערוך סעודה חגיגית לאחר מתן פסק דין חשוב.

הרבי הקדיש זמן רב וכוחות עצומים במאבק למען שלמות הארץ, שלמות התורה ושלמות העם - בעומדו בחזית נגד הכוחות והתנועות שסיכנו את קיומו הפיזי והרוחני של עם ישראל.

נושא שלמות הארץ היה אחד הנושאים הבוערים, לאורך שנים רבות. לחצים מדיניים ובינלאומיים גרמו לנכונות אצל המדינאים בארץ לעשיית ויתורים טריטוריאליים ולביצוע נסיגות משטחי ארץ ישראל ועקירת יישובים. הרבי חזר וזעק על כך שמדובר בצעדי אוולת ובסכנת נפשות חמורה עבור יהודי ארץ הקודש.

אחת ההזדמנויות שבהן העלה את הדברים לראש סדר היום, כדי לעורר מודעות ולהפנות את תשומת הלב של הקהל הרחב לבעיה החמורה, הייתה בהתוועדות י' שבט תשל"ו.

באותה תקופה הלכו והתגברו הלחצים לסגת מחצי האי סיני כדי להגיע להסכם שלום עם מצרים, בעקבות תוצאות מלחמת יום הכיפורים כשנתיים וחצי קודם לכן. באחת השיחות דיבר הרבי במילים חריפות על הסכנה הגדולה שתיווצר בעקבות ויתור על שטחים בארץ ישראל. הרבי גם דיבר על כך שלא ייתכן שמדינות העולם בהצבעה באו"ם יחליטו למי שייכת ארץ ישראל.

כדי להקדים את החלטת האו"ם, אמר הרבי, יעמדו רבנים מכל העולם ויפסקו פסק דין חד משמעי הקובע שלפי התורה ארץ ישראל שייכת

שניים מקרא ואחד תרגום

מוקדש לע"נ הרה"ת ר' מנחם מענדל הכהן ב"ר הרה"ת יהושע זעליק הכהן ע"ה
ומרת גאלדא בת הרה"ת מרדכי ירחמיאל חיים לימא ע"ה

לְשָׁלוֹם וַיָּבֹאוּ הָאֱהָלָה: וַיֵּצֵא מֹשֶׁה לַקְּרֹאת
חֲתָנוֹ וַיִּשְׁתַּחֲוּ וַיִּשְׁקָלוּ וַיִּשְׁאַלּוּ אִישׁ לַרְעֵהוּ
לְשָׁלוֹם וַיָּבֹאוּ הָאֱהָלָה: וַנִּפְקֶם מֹשֶׁה לְקַדְמוֹת
חֲמוּהִי וּסְגִיד וַנְּשִׁיק לָהּ וַשְּׂאִילוּ גִבּוֹר לַחֲבֵרָה
לְשָׁלֵם וְעָלוּ לְמִשְׁכָּנָא: ה וַיִּסְפֹּר מֹשֶׁה לְחֲתָנוֹ
אֶת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה לַפְּרָעָה וּלְמִצְרַיִם עַל
אוֹדֹת יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל־הַתִּלְאָה אֲשֶׁר מִצְּאֵתָם
בְּדֶרֶךְ וַיֵּצְלֵם יְהוָה: וַיִּסְפֹּר מֹשֶׁה לְחֲתָנוֹ אֶת
כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה לַפְּרָעָה וּלְמִצְרַיִם עַל אוֹדֹת
יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל־הַתִּלְאָה אֲשֶׁר מִצְּאֵתָם בְּדֶרֶךְ
וַיֵּצְלֵם יְהוָה: וְאַשְׁתַּעֲי מֹשֶׁה לַחֲמוּהִי יֵת כָּל דִּי
עֶבֶד יִי לַפְּרָעָה וּלְמִצְרָאֵי עַל עֵיסֶק יִשְׂרָאֵל יֵת כָּל
עֻקְתָּא דִּי אֲשַׁפְּחִתְנֹנִי בְּאַרְחָא וּשְׁזַבְנֹנִי יִי: ט וַיַּחֲד
יִתְרוֹ עַל כָּל־הַטּוֹבָה אֲשֶׁר־עָשָׂה יְהוָה לְיִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר הִצִּילוֹ מִיַּד מִצְרַיִם: וַיַּחֲד יִתְרוֹ עַל
כָּל־הַטּוֹבָה אֲשֶׁר־עָשָׂה יְהוָה לְיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִצִּילוֹ
מִיַּד מִצְרַיִם: וַחֲדִי יִתְרוֹ עַל כָּל טִבְתָּא דִּי עֶבֶד יִי
לְיִשְׂרָאֵל דִּי שְׁזַבְנֹנִי מִידָא דְּמִצְרָאֵי: י וַיֹּאמֶר
יִתְרוֹ בְּרוּךְ יְהוָה אֲשֶׁר הִצִּיל אֶתְכֶם מִיַּד
מִצְרַיִם וּמִיַּד פְּרָעָה אֲשֶׁר הִצִּיל אֶתְהֶעָם
מִתַּחַת יַד־מִצְרַיִם: וַיֹּאמֶר יִתְרוֹ בְּרוּךְ יְהוָה אֲשֶׁר
הִצִּיל אֶתְכֶם מִיַּד מִצְרַיִם וּמִיַּד פְּרָעָה אֲשֶׁר הִצִּיל
אֶתְהֶעָם מִתַּחַת יַד־מִצְרַיִם: וְאַמֵּר יִתְרוֹ בְּרוּךְ יִי
דִּי שָׁזִיב יִתְכוֹן מִידָא דְּמִצְרָאֵי וּמִידָא דְּפְרָעָה דִּי
שָׁזִיב יֵת עֻמָּא מִתַּחַת מְרוֹת מִצְרָאֵי: יא עֲתָה
יִדְעֵתִי כִּי־גִדּוֹל יְהוָה מִכָּל־הָאֱלֹהִים כִּי בִדְבָר
אֲשֶׁר זָדוּ עֲלֵיהֶם: עֲתָה יִדְעֵתִי כִּי־גִדּוֹל יְהוָה
מִכָּל־הָאֱלֹהִים כִּי בִדְבָר אֲשֶׁר זָדוּ עֲלֵיהֶם: כָּעַן
יִדְעָנָא אֲרִי רַב יִי וְלִית אֱלֹה בַר מְנָה אֲרִי
בְּפִתְגָמָא דְּחִשְׁבִּיבוּ מִצְרָאֵי לְמַדֵּן יֵת יִשְׂרָאֵל בַּה
דְּנַגְנוּ: יב וַיִּקָּח יִתְרוֹ חֲתָן מֹשֶׁה עִלָּה וּזְבָחִים
לְאֱלֹהִים וַיָּבֹא אֶתְרָן וְכָל א וּזְכָנִי יִשְׂרָאֵל
לְאֹכֵל־לֶחֶם עִם־חֲתָן מֹשֶׁה לַפְּנֵי הָאֱלֹהִים:

א וַיִּשְׁמָע יִתְרוֹ כֵּהֵן מִדִּין חֲתָן מֹשֶׁה אֶת
כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהִים לְמֹשֶׁה וּלְיִשְׂרָאֵל עִמּוֹ
כִּי־הוֹצִיא יְהוָה אֶת־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם: וַיִּשְׁמָע
יִתְרוֹ כֵּהֵן מִדִּין חֲתָן מֹשֶׁה אֶת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה
אֱלֹהִים לְמֹשֶׁה וּלְיִשְׂרָאֵל עִמּוֹ כִּי־הוֹצִיא יְהוָה
אֶת־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם: וַשְּׁמַע יִתְרוֹ רַבָּא דְּמִדִּין
חֲמוּהִי דְּמֹשֶׁה יֵת כָּל דִּי עֶבֶד יִי לְמֹשֶׁה וּלְיִשְׂרָאֵל
עֻמָּה אֲרִי אֲפִיק יִי יֵת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם: ב וַיִּקָּח
יִתְרוֹ חֲתָן מֹשֶׁה אֶת־צִפְרָה אִשְׁת מֹשֶׁה אַחֵר
שְׁלוּחִיה: וַיִּקָּח יִתְרוֹ חֲתָן מֹשֶׁה אֶת־צִפְרָה אִשְׁת
מֹשֶׁה אַחֵר שְׁלוּחִיה: וַדְּבַר יִתְרוֹ חֲמוּהִי דְּמֹשֶׁה
יֵת צִפְרָה אִתְּת מֹשֶׁה בְּתַר דְּפִטְרָה: ג וְאַת שְׁנֵי
בְּנֵיה אֲשֶׁר שֵׁם הָאֶחָד גִּרְשֵׁם כִּי אָמַר גַּר הָיִיתִי
בְּאֶרֶץ נִכְרִיה: וְאַת שְׁנֵי בְּנֵיה אֲשֶׁר שֵׁם הָאֶחָד
גִּרְשֵׁם כִּי אָמַר גַּר הָיִיתִי בְּאֶרֶץ נִכְרִיה: וְיֵת תְּרִין
בְּנֵהָ דִי שׁוּם חַד גִּרְשֵׁם אֲרִי אָמַר דִּיר תְּוִיתִי
בְּאַרְעָא נֹכְרָאָה: ד וְשֵׁם הָאֶחָד אֱלִיעֶזֶר כִּי
אֱלֹהִי אָבִי בְּעֶזְרִי וַיֵּצְלֵנִי מִחֶרֶב פְּרָעָה: וְשֵׁם
הָאֶחָד אֱלִיעֶזֶר כִּי־אֱלֹהִי אָבִי בְּעֶזְרִי וַיֵּצְלֵנִי מִחֶרֶב
פְּרָעָה: וְשׁוּם חַד אֱלִיעֶזֶר אֲרִי אֱלֹהָא דְּאַבָּא תְּוִה
כִּסְעָדִי וּשְׁזַבְנִי מִחֶרֶב דְּפְרָעָה: ה וַיָּבֹא יִתְרוֹ
חֲתָן מֹשֶׁה וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ אֶל־מֹשֶׁה אֶל־הַמִּדְבָּר
אֲשֶׁר־הוּא חֲנֶה שֵׁם הַר הָאֱלֹהִים: וַיָּבֹא יִתְרוֹ
חֲתָן מֹשֶׁה וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ אֶל־מֹשֶׁה אֶל־הַמִּדְבָּר
אֲשֶׁר־הוּא חֲנֶה שֵׁם הַר הָאֱלֹהִים: וְאַתָּא יִתְרוֹ
חֲמוּהִי דְּמֹשֶׁה וּבְנֵהִי וְאַתְתָּה לִּזְוֹת מֹשֶׁה לְמִדְבָּרָא
דִּי הוּא שְׂרִי תַּמָּן לְטוֹרָא דְּאַתְגְּלִי עֲלוּהִי יִקְרָא
דִּי: ו וַיֹּאמֶר אֶל־מֹשֶׁה אֲנִי חֲתָנְךָ יִתְרוֹ בָּא
אֵלַיְךָ וְאִשְׁתְּךָ וּשְׁנֵי בְּנֵיה עִמָּה: וַיֹּאמֶר אֶל־מֹשֶׁה
אֲנִי חֲתָנְךָ יִתְרוֹ בָּא אֵלַיְךָ וְאִשְׁתְּךָ וּשְׁנֵי בְּנֵיה
עִמָּה: וְאַמֵּר לְמֹשֶׁה אָנָּא חֲמוּהִי יִתְרוֹ אֲתִי לְוִתְךָ
וְאַתְתָּךְ וְתִרְיָן בְּנֵהָ עִמָּה: ז וַיֵּצֵא מֹשֶׁה לַקְּרֹאת
חֲתָנוֹ וַיִּשְׁתַּחֲוּ וַיִּשְׁקָלוּ וַיִּשְׁאַלּוּ אִישׁ לַרְעֵהוּ

וַיִּקַּח יִתְרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה עֹלָה וְזִבְחִים לֵאלֹהִים וַיָּבֵא
 אֹהֶרֶן וְכָל זֶה וּזְקֵנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאכֹל לֶחֶם עִם־חֹתֵן
 מֹשֶׁה לִפְנֵי הָאֱלֹהִים: וְקָרִיב יִתְרוֹ חֲמוּהִי דְמֹשֶׁה
 עֶלְזֹן וְנִכְסֵת קִידָשִׁין קָדָם יי וְאֵתָא אֹהֶרֶן וְכָל סְבִי
 יִשְׂרָאֵל לְמִיכַל לְחָמָא עִם חֲמוּהִי דְמֹשֶׁה קָדָם יי:
 שני י וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיָּשָׁב מֹשֶׁה לִשְׁפָט אֶת־הָעָם
 וַיַּעֲמֵד הָעָם עַל־מֹשֶׁה מִן־הַבֹּקֶר עַד־הָעֶרֶב:
 וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיָּשָׁב מֹשֶׁה לִשְׁפָט אֶת־הָעָם וַיַּעֲמֵד
 הָעָם עַל־מֹשֶׁה מִן־הַבֹּקֶר עַד־הָעֶרֶב: וַהֲוֵה מִיּוֹמָא
 דְּבִתְרוּהִי וַיִּתֵּב מֹשֶׁה לְמַדּוּן יֵת עֲמָא וְקָם עֲמָא
 עֲלֹהִי דְמֹשֶׁה מִן צִפְרָא עַד רִמְשָׁא: יי וַיֵּרָא חֹתֵן
 מֹשֶׁה אֶת כָּל־אֲשֵׁר־הוּא עָשָׂה לָעָם וַיֹּאמֶר
 מַה־הַדְּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אָתָּה עָשָׂה לָעָם מִדּוּעַ
 אָתָּה יוֹשֵׁב לְבָדָד וְכָל־הָעָם נֹצֵב עֲלֶיךָ מִן־בֹּקֶר
 עַד־עֶרֶב: וַיֵּרָא חֹתֵן מֹשֶׁה אֶת כָּל־אֲשֵׁר־הוּא
 עָשָׂה לָעָם וַיֹּאמֶר מַה־הַדְּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אָתָּה
 עָשָׂה לָעָם מִדּוּעַ אָתָּה יוֹשֵׁב לְבָדָד וְכָל־הָעָם נֹצֵב
 עֲלֶיךָ מִן־בֹּקֶר עַד־עֶרֶב: וַחֲזָא חֲמוּהִי דְמֹשֶׁה יֵת
 כָּל דְּהוּא עֶבֶד לַעֲמָא וַאֲמַר מַה פִּתְגָמָא הָדִין דִּי
 אֵת עֶבֶד לַעֲמָא מַה דִּין אֵת יִתֵּב בְּלַחֲדָא וְכָל
 עֲמָא קְזִמִּין עֶלְזֹן מִן צִפְרָא עַד רִמְשָׁא: טו וַיֹּאמֶר
 מֹשֶׁה לְחֹתְנִי כִּי־בָא אֵלַי הָעָם לְדָרֵשׁ אֱלֹהִים:
 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֹתְנִי כִּי־בָא אֵלַי הָעָם לְדָרֵשׁ
 אֱלֹהִים: וַאֲמַר מֹשֶׁה לְחֲמוּהִי אֲרִי אֲתֹן לִוְתִּי עֲמָא
 לְמִתְבַּע אֶלְפִין מִן קָדָם יי: טו כִּי־יִהְיֶה לָהֶם דְּבַר
 בָּא אֵלַי וְשִׁפְטִיתִי בֵּין אִישׁ וּבֵין רֵעֵהוּ וְהוֹדַעְתִּי
 אֶת־חֻקי הָאֱלֹהִים וְאֶת־תּוֹרֹתַי: כִּי־יִהְיֶה לָהֶם
 דְּבַר בָּא אֵלַי וְשִׁפְטִיתִי בֵּין אִישׁ וּבֵין רֵעֵהוּ
 וְהוֹדַעְתִּי אֶת־חֻקי הָאֱלֹהִים וְאֶת־תּוֹרֹתַי: כַּד הָוִי
 לְהוֹן דִּינָא אֲתֹן לִוְתִּי וְדִיאֲנִנָא בֵּין גְּבָרָא וּבֵין
 חֲבֵרָה וּמְהוֹדַעְנָא לְהוֹן יֵת קְזִמָּא דִּי וַיֵּת
 אוֹרִיתָהּ: יז וַיֹּאמֶר חֹתֵן מֹשֶׁה אֵלָיו לֹא־טוֹב
 הַדְּבָר אֲשֶׁר אָתָּה עָשָׂה: וַיֹּאמֶר חֹתֵן מֹשֶׁה אֵלָיו
 לֹא־טוֹב הַדְּבָר אֲשֶׁר אָתָּה עָשָׂה: וַאֲמַר חֲמוּהִי

דְּמֹשֶׁה לֵה לֹא תִקִּין פִּתְגָמָא דִּאֵת עֶבֶד: יח נָבֵל
 תִּבֹּל גַּם־אֹתָהּ גַּם־הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר עִמָּךְ
 כִּי־כָבֵד מִמָּךְ הַדְּבָר לֹא־תוֹכֵל עָשָׂהוּ לְבָדָד:
 נָבֵל תִּבֹּל גַּם־אֹתָהּ גַּם־הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר עִמָּךְ
 כִּי־כָבֵד מִמָּךְ הַדְּבָר לֹא־תוֹכֵל עָשָׂהוּ לְבָדָד:
 מִלָּאָה תִלָּאָה אֵף אֵת אֵף עֲמָא הָדִין דַּעֲמָךְ אֲרִי
 יִקִּיר מִנָּךְ פִּתְגָמָא לֹא תִכּוּל לְמַעֲבָדָה בְּלַחֲדָא:
 יט עֲלֵה שְׁמַע בְּקֹלִי אִיעֲצֹךְ וַיְהִי אֱלֹהִים עִמָּךְ
 הִיָּה אִתָּה לָעָם מוֹל הָאֱלֹהִים וְהִבֵּאתָ אִתָּה
 אֶת־הַדְּבָרִים אֱלֹהֵי־אֱלֹהִים: עֲלֵה שְׁמַע בְּקֹלִי
 אִיעֲצֹךְ וַיְהִי אֱלֹהִים עִמָּךְ הִיָּה אִתָּה לָעָם מוֹל
 הָאֱלֹהִים וְהִבֵּאתָ אִתָּה אֶת־הַדְּבָרִים אֱלֹהֵי־אֱלֹהִים:
 כָּעֵן קָבֵל מִנִּי אֲמַלְכִנָּךְ וַיְהִי מִימָרָא דִּי בְּסַעֲדָךְ
 הָוִי אֵת לַעֲמָא (תִּבַּע) אֶלְפִין מִן קָדָם יי וַהֲוֵה
 מִוְתִּי אֵת יֵת פִּתְגָמָא לְקָדָם יי: כ וְהוֹרִתָּהּ
 אִתָּהֶם אֶת־הַחֻקִּים וְאֶת־הַתּוֹרֹת וְהוֹדַעְתָּ לָהֶם
 אֶת־הַדְּבָר יִלְכוּ בָּהּ וְאֶת־הַמַּעֲשֵׂה אֲשֶׁר יַעֲשׂוּן:
 וְהוֹרִתָּהּ אִתָּהֶם אֶת־הַחֻקִּים וְאֶת־הַתּוֹרֹת
 וְהוֹדַעְתָּ לָהֶם אֶת־הַדְּבָר יִלְכוּ בָּהּ וְאֶת־הַמַּעֲשֵׂה
 אֲשֶׁר יַעֲשׂוּן: וַתִּזְהַר יִתְהוֹן יֵת קְזִמָּא וַיֵּת אוֹרִיתָא
 וַתְּהוֹדַע לְהוֹן יֵת אוֹרִיתָא דִּיִּהְיוּ בָּהּ וַיֵּת עוֹבְדָא
 דִּיעֲבָדוּן: כא וְאִתָּה תַּחֲזֹה מִכָּל־הָעָם אֲנִשִּׁי־חִיל
 יִרְאִי אֱלֹהִים אֲנִשִּׁי אֲמַת שְׁנַאי כְּצַע וְשִׁמְתָּ
 עֲלֵהֶם שְׂרִי אֶלְפִים שְׂרִי מֵאוֹת שְׂרִי חֲמִשִּׁים
 וְשְׂרִי עֶשְׂרִית: וְאִתָּה תַּחֲזֹה מִכָּל־הָעָם אֲנִשִּׁי־חִיל
 יִרְאִי אֱלֹהִים אֲנִשִּׁי אֲמַת שְׁנַאי כְּצַע וְשִׁמְתָּ עֲלֵהֶם
 שְׂרִי אֶלְפִים שְׂרִי מֵאוֹת שְׂרִי חֲמִשִּׁים וְשְׂרִי
 עֶשְׂרִית: וְאִתָּה תַּחֲזִי מִכָּל עֲמָא גְּבָרִין דְּחִילָא
 דְּחִילָא דִּי גְּבָרִין דְּקִשּׁוּט דְּסַנֵּן לְקַבְּלָא מִמוֹן
 וְתִמְנִי עֲלִיהוֹן רַבְּנִי אֶלְפִין רַבְּנִי מֵאוֹתָא רַבְּנִי
 חֲמִשִּׁין וְרַבְּנִי עֶשְׂרִיתָא: כב וְשִׁפְטוּ אֶת־הָעָם
 בְּכָל־עֵת וְהָיָה כָּל־הַדְּבָר הַגָּדוֹל יָבִיאוּ אֵלָיִךְ
 וְכָל־הַדְּבָר הַקָּטָן יִשְׁפְּטוּהֶם וְהִקְלָ מַעֲלִיךְ
 וְנִשְׁאוּ אִתָּךְ: וְשִׁפְטוּ אֶת־הָעָם בְּכָל־עֵת וְהָיָה

בַּיּוֹם הַזֶּה בָּאוּ מִדְבַּר סִינַי: בִּירְחָא תְּלִיתָאָה
לְמַפְק בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם בְּיוֹמָא הַדִּין
אֲתוּ לְמִדְבָּרָא דְּסִינַי: ג וַיִּסְעוּ מִרְפִּידִים וַיָּבֹאוּ
מִדְבַּר סִינַי וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר וַיַּחֲנוּ־שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד
הָהָר: וַיִּסְעוּ מִרְפִּידִים וַיָּבֹאוּ מִדְבַּר סִינַי וַיַּחֲנוּ
בְּמִדְבַּר וַיַּחֲנוּ־שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר: וַיִּטְלוּ
מִרְפִּידִים וַאֲתוּ לְמִדְבָּרָא דְּסִינַי וַשְּׂרוּ בְּמִדְבָּרָא
וַשְּׂרָא תַּפְן יִשְׂרָאֵל לִקְבֹּל טוּרָא: ג וּמֹשֶׁה עָלָה
אֶל־הָאֱלֹהִים וַיִּקְרָא אֵלָיו יְהוָה מִן־הָהָר לֵאמֹר
כֹּה תֹאמַר לְבֵית יַעֲקֹב וְתֹנִיד לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
וּמֹשֶׁה עָלָה אֶל־הָאֱלֹהִים וַיִּקְרָא אֵלָיו יְהוָה מִן־
הָהָר לֵאמֹר כֹּה תֹאמַר לְבֵית יַעֲקֹב וְתֹנִיד לְבְנֵי
יִשְׂרָאֵל: וּמֹשֶׁה סָלַק לְקֹדֶם יְיָ וַיִּקְרָא לֵה יְיָ מִן
טוּרָא לְמִימַר כְּדָנָן תִּימַר לְבֵית יַעֲקֹב וְתַחֲוִי לְבְנֵי
יִשְׂרָאֵל: ד אַתֶּם רְאִיתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמִצְרַיִם
וְאֲשָׂא אֶתְכֶם עַל־כְּנָפַי נְשָׂרִים וָאֲבָא אֲתֶכֶם
אֵלָי: אַתֶּם רְאִיתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמִצְרַיִם וְאֲשָׂא
אֶתְכֶם עַל־כְּנָפַי נְשָׂרִים וָאֲבָא אֲתֶכֶם אֵלָי: אַתּוֹן
חֲזַתוֹן דִּי עֲבַדִּית לְמִצְרַיִם וַיִּטְלִית יִתְכוֹן כְּדַעַל
גְּדַפֵּי נִשְׂרִין וְקִרְבִּית יִתְכוֹן לְפִלְחִנִּי: ה וְעַתָּה
אִם־שָׁמְעוּ תִשְׁמְעוּן בְּקֹלִי וְשִׁמְרֶתֶם אֶת־בְּרִיתִי
וְהָיִיתֶם לִי סֻגְלָה מִכָּל־הָעַמִּים כִּי־לִי
הָאָרֶץ: וְעַתָּה אִם־שָׁמְעוּ תִשְׁמְעוּן בְּקֹלִי וְשִׁמְרֶתֶם
אֶת־בְּרִיתִי וְהָיִיתֶם לִי סֻגְלָה מִכָּל־הָעַמִּים כִּי־לִי
כָּל־הָאָרֶץ: וַיַּעַן אִם קִבְּלָא תִקְבְּלוֹן לְמִימְרֵי
וְתִשְׁרוּן יִתְ קִימִי וְתַהוֹן קְדָמִי חֲבִיבִין מִכָּל
עַמֻּמָּא אֲרִי דִּי לִי כָּל אֲרָעָא: ו וְאַתֶּם תַּהֲוִי־לִי
מִמְּלַכַת כְּהֻנִּים וְגוֹי קְדוֹשׁ אֵלֹה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר
תְּדַבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וְאַתֶּם תַּהֲוִי־לִי מִמְּלַכַת
כְּהֻנִּים וְגוֹי קְדוֹשׁ אֵלֹה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תְּדַבֵּר
אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וְאַתּוֹן תַּהוֹן קְדָמִי מַלְכִין כְּהֻנִּין
וְעַם קְדִישׁ אֵלִין פְּתַגְמָא דִּי תִמְלַל עִם בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל:

חֲמוּשׁ ז וַיָּבֹא מֹשֶׁה וַיִּקְרָא לְזֻקְנֵי הָעָם וַיִּשָּׂם

כָּל־הַדְּבָר הַגָּדֹל וַיָּבִיאוּ אֵלָיו וְכָל־הַדְּבָר הַקָּטָן
וַיִּשְׁפְּטוּהֶם וְהַקָּל מֵעֲלִיד וְנִשְׂאוּ אִתָּהּ: וַיִּדְוֹנוּ יֵת
עָמָא בְּכָל עֵדָן וַיְהִי כָּל פְּתָגָם רַב יִתְוֹן לְוִתָּךְ וְכָל
פְּתָגָם זַעַר יִדְוֹנוּ אֲנוּן וַיִּקְלוּן מִנָּךְ וַיִּסּוּבְרוּן
עִמָּךְ: כג אִם אֶת־הַדְּבָר הַזֶּה תַּעֲשֶׂה וְצִוְּךָ
אֱלֹהִים וַיְכַלֵּת עֲמֹד וְגַם כָּל־הָעָם הַזֶּה עַל־
מִקְמוֹ יָבֹא בְּשָׁלוֹם: אִם אֶת־הַדְּבָר הַזֶּה תַּעֲשֶׂה
וְצִוְּךָ אֱלֹהִים וַיְכַלֵּת עֲמֹד וְגַם כָּל־הָעָם הַזֶּה
עַל־מִקְמוֹ יָבֹא בְּשָׁלוֹם: אִם יֵת פְּתַגְמָא הַדִּין
תַּעֲבֹד וַיִּפְקְדֻךְ יְיָ וְתִכּוֹל לְמִיקָם וְאַף כָּל עָמָא
הַדִּין עַל אַתְרָה יִהְיֶה בְּשָׁלָם:

שְׁלִישִׁי כד וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה לְקוֹל חֲתָנֹו וַיַּעַשׂ כָּל אֲשֶׁר
אָמַר: וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה לְקוֹל חֲתָנֹו וַיַּעַשׂ כָּל אֲשֶׁר
אָמַר: וְקִבֵּיל מֹשֶׁה לְמִימְרָא דְּחִמּוּהִי וַעֲבַד כָּל דִּי
אָמַר: כה וַיִּבְחַר מֹשֶׁה אֲנָשִׁי־חֵיל מִכָּל־יִשְׂרָאֵל
וַיִּתֵּן אֹתָם רְאִשִׁים עַל־הָעָם שָׂרֵי אֱלָפִים שָׂרֵי
מֵאוֹת שָׂרֵי חֲמֻשִׁים וְשָׂרֵי עֶשְׂרֹת: וַיִּבְחַר מֹשֶׁה
אֲנָשִׁי־חֵיל מִכָּל־יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֹתָם רְאִשִׁים עַל־
הָעָם שָׂרֵי אֱלָפִים שָׂרֵי מֵאוֹת שָׂרֵי חֲמֻשִׁים וְשָׂרֵי
עֶשְׂרֹת: וַיִּבְחַר מֹשֶׁה גִּבְרִין דְּחִילָא מִכָּל יִשְׂרָאֵל
וּמִנִּי יִתְהוֹן רִישֵׁין עַל עָמָא רַבְּנִי אֶלְפִין רַבְּנִי
מֵאוֹתָא רַבְּנִי חֲמֻשִׁין וְרַבְּנִי עֶשְׂרִיתָא: כו וַיִּשְׁפְּטוּ
אֶת־הָעָם בְּכָל־עֵת אֶת־הַדְּבָר הַקָּשֶׁה וַיָּבִיאוּן
אֶל־מֹשֶׁה וְכָל־הַדְּבָר הַקָּטָן וַיִּשְׁפְּטוּ הֵם: וַיִּשְׁפְּטוּ
אֶת־הָעָם בְּכָל־עֵת אֶת־הַדְּבָר הַקָּשֶׁה וַיָּבִיאוּן אֶל־
מֹשֶׁה וְכָל־הַדְּבָר הַקָּטָן וַיִּשְׁפְּטוּ הֵם: וַדִּינִין יֵת
עָמָא בְּכָל עֵדָן יֵת פְּתָגָם קָשִׁי מִיֵּתָן לְוִת מֹשֶׁה וְכָל
פְּתָגָם זַעַר דִּינִין אֲנוּן: כז וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה אֶת־חֲתָנֹו
וַיִּלְךְ לוֹ אֶל־אַרְצוֹ: וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה אֶת־חֲתָנֹו וַיִּלְךְ
לוֹ אֶל־אַרְצוֹ: וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה יֵת חֲמוּהִי וְאֹזֶל לֵה
לְאַרְעָה: פ

רביעִי א בַּחֲדָשׁ הַשְּׁלִישִׁי לְצֵאת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּיוֹם הַזֶּה בָּאוּ מִדְבַּר סִינַי:
בַּחֲדָשׁ הַשְּׁלִישִׁי לְצֵאת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם

וַיִּנָּע בְּקֶצֶהוּ כְּלִי־הַנֶּגַע בְּהָר מוֹת יוֹמָת: וַיִּתְחַסּוּ
 יָת עֲמָא סָחוּר סָחוּר לְמִימַר אֶסְתַּמְרוּ לְכוּן
 מִלְמַסָּק בְּטוּרָא וּלְמַקְרַב בְּסוּפָה כָּל דִּיקְרַב
 בְּטוּרָא אֶתְקַטְלָא יִתְקַטֵּל: י לֹא־תִנָּע בּוֹ יָד
 כִּי־סָקוּל יִסְקַל אוֹיֶירָה יִיְרָה אִם־כְּהִמָּה אִם־
 אִישׁ לֹא יִחְיֶה בְּמִשְׁחָה הַיָּבֵל הַמָּוֶה יַעֲלוּ בְּהָר:
 לֹא־תִנָּע בּוֹ יָד כִּי־סָקוּל יִסְקַל אוֹיֶירָה יִיְרָה
 אִם־כְּהִמָּה אִם־אִישׁ לֹא יִחְיֶה בְּמִשְׁחָה הַיָּבֵל הַמָּוֶה
 יַעֲלוּ בְּהָר: לֹא תִקְרַב בָּהּ יָדָא אָרִי אֶתְגַּמָּא
 יִתְרַגֵּם אוֹ אֶשְׁתַּדָּא יִשְׁתַּדִּי אִם בְּעִירָא אִם אֲנָשָׁא
 לֹא יִתְקַסֵּם בְּמִיגַר שׁוּפְרָא אֲנוּן מְרַשֵּׁן לְמַסָּק
 בְּטוּרָא: י וַיִּרַד מֹשֶׁה מִן־הַהָר אֶל־הָעָם וַיְקַדֵּשׁ
 אֶת־הָעָם וַיְכַבְּסוּ שְׂמֹלֵתָם: וַיִּרַד מֹשֶׁה מִן־הַהָר
 אֶל־הָעָם וַיְקַדֵּשׁ אֶת־הָעָם וַיְכַבְּסוּ שְׂמֹלֵתָם: וַנַּחַת
 מֹשֶׁה מִן טוּרָא לְנוֹת עֲמָא וְזָמִין יָת עֲמָא וַיִּתּוּרוּ
 לְבוֹשִׁיהוֹן: יא וַיֹּאמֶר אֶל־הָעָם הָיוּ נִכְנִים
 לְשִׁלְשֵׁת יָמִים אֶל־תִּגְשׁוּ אֶל־אִשָּׁה: וַיֹּאמֶר
 אֶל־הָעָם הָיוּ נִכְנִים לְשִׁלְשֵׁת יָמִים אֶל־תִּגְשׁוּ
 אֶל־אִשָּׁה: וַאֲמַר לְעָמָא הָיוּ זְמִינִן לְתַלְתָּא יוֹמִין
 לֹא תִקְרַבּוּן לְצַד אֶתְתָּא: יב וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי
 בְּהִיָּת הַבֶּקֶר וַיְהִי קֹלֶת וּבִרְקִים וְעָנָן כָּבֵד
 עַל־הָהָר וְקוֹל שֹׁפָר חֲזָק מְאֹד וַיַּחֲרֵד כָּל־הָעָם
 אֲשֶׁר בְּמַחֲנֶה: וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּהִיָּת הַבֶּקֶר
 וַיְהִי קֹלֶת וּבִרְקִים וְעָנָן כָּבֵד עַל־הָהָר וְקוֹל שֹׁפָר
 חֲזָק מְאֹד וַיַּחֲרֵד כָּל־הָעָם אֲשֶׁר בְּמַחֲנֶה: וַהֲוָה
 כִּיּוֹמָא תְּלִיתָאָה בְּמַחֲנֵי צִפְרָא וַהֲוָה קָלִין וּבִרְקִין
 וְעָנָא תִּקְרִיף עַל טוּרָא וְקוֹל שׁוּפְרָא תִּקְרִיף לְחֻדָּא
 וְזַע כָּל עֲמָא דִּי בְּמִשְׁרִיתָא: יג וַיּוֹצֵא מֹשֶׁה
 אֶת־הָעָם לְקִרְאָת הָאֱלֹהִים מִן־הַמַּחֲנֶה וַיִּתְּיָצְבוּ
 בְּתַחֲתֵית הָהָר: וַיּוֹצֵא מֹשֶׁה אֶת־הָעָם לְקִרְאָת
 הָאֱלֹהִים מִן־הַמַּחֲנֶה וַיִּתְּיָצְבוּ בְּתַחֲתֵית הָהָר:
 וַאֲפִיק מֹשֶׁה יָת עֲמָא לְקַדְמוֹת מִימְרָא דִּי מִן
 מִשְׁרִיתָא וַאֲתַעֲתֵדוּ בְּשׁוּפְלֵי טוּרָא: יד וַהֲרָ סִינַי
 עֲשֵׂן כְּלוֹ מִפְּנֵי אֲשֶׁר יָרַד עָלָיו יְהוָה בְּאֵשׁ וַיַּעַל

לְפָנֵיהֶם אֶת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר צִוָּהוּ
 יְהוָה: וַיָּבֹא מֹשֶׁה וַיִּקְרָא לְזִקְנֵי הָעָם וַיִּשָּׂם
 לְפָנֵיהֶם אֶת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר צִוָּהוּ יְהוָה:
 וַאֲתָא מֹשֶׁה וַיִּקְרָא לְסָבִי עֲמָא וְסָדֵר קְדָמִיהוֹן יָת
 כָּל פְּתָגְמֵי הָאֱלִין דְּפַקְדָּה יי: ה וַיַּעֲנוּ כָּל־הָעָם
 יַחְדָּו וַיֹּאמְרוּ כָּל אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה נַעֲשֶׂה וְנִשְׁבַּח
 מֹשֶׁה אֶת־דִּבְרֵי הָעָם אֶל־יְהוָה: וַיַּעֲנוּ כָּל־הָעָם
 יַחְדָּו וַיֹּאמְרוּ כָּל אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה נַעֲשֶׂה וְנִשְׁבַּח
 מֹשֶׁה אֶת־דִּבְרֵי הָעָם אֶל־יְהוָה: וַאֲתִיבּוּ כָּל עֲמָא
 כְּחֻדָּא וַאֲמָרוּ כָּל דִּי מְלִיל יי נַעֲבֵד וַאֲתִיב מֹשֶׁה
 יָת פְּתָגְמֵי עֲמָא קָדָם יי: ט וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־
 מֹשֶׁה הִנֵּה אֲנֹכִי בָּא אֵלֶיךָ בְּעָב הָעָנָן בְּעָבֹר
 יִשְׁמַע הָעָם בְּדִבְרֵי עֲפֹד וְגַם־כֵּךְ יֵאֱמִינוּ לְעוֹלָם
 וַיִּגֹּד מֹשֶׁה אֶת־דִּבְרֵי הָעָם אֶל־יְהוָה: וַיֹּאמֶר
 יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הִנֵּה אֲנֹכִי בָּא אֵלֶיךָ בְּעָב הָעָנָן
 בְּעָבֹר יִשְׁמַע הָעָם בְּדִבְרֵי עֲפֹד וְגַם־כֵּךְ יֵאֱמִינוּ
 לְעוֹלָם וַיִּגֹּד מֹשֶׁה אֶת־דִּבְרֵי הָעָם אֶל־יְהוָה: וַאֲמַר
 יי לְמֹשֶׁה הָא אֲנָא מִתְגַּלִּי לָךְ בְּעִיבָא דְעָנָא כְּדִיל
 דִּישְׁמַע עֲמָא בְּמַלְלוֹתֵי עֲפֹד וְאִף כֵּךְ יִהְיִמְנוּן
 לְעֹלָם וַחֲוֵי מֹשֶׁה יָת פְּתָגְמֵי עֲמָא קָדָם יי:
 י וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לָךְ אֶל־הָעָם וְקִדְשָׁתֶם
 הַיּוֹם וּמָחָר וְכַבְּסוּ שְׂמֹלֵתָם: וַיֹּאמֶר יְהוָה
 אֶל־מֹשֶׁה לָךְ אֶל־הָעָם וְקִדְשָׁתֶם הַיּוֹם וּמָחָר
 וְכַבְּסוּ שְׂמֹלֵתָם: וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה אֲזִיל לְנוֹת עֲמָא
 וַתְּזַמְנוּן יוֹמָא דִּין וּמָחָר וַיִּתּוּרוּן לְבוֹשִׁיהוֹן:
 יא וַהֲוָה נִכְנִים לַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כִּי א בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי
 יָרַד יְהוָה לְעִינֵי כָּל־הָעָם עַל־הָר סִינַי: וַהֲוָה
 נִכְנִים לַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כִּי א בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי יָרַד יְהוָה
 לְעִינֵי כָּל־הָעָם עַל־הָר סִינַי: וַהֲוָה זְמִינִן לְיוֹמָא
 תְּלִיתָאָה אָרִי כִּיּוֹמָא תְּלִיתָאָה יִתְגַּלִּי יי לְעִינֵי כָּל
 עֲמָא עַל טוּרָא דְסִינַי: י וַהֲנִבְלַת אֶת־הָעָם
 סָבִיב לְאֹמֹר הִשְׁמָרוּ לָכֶם עֲלוֹת בְּהָר וַנִּנָּע
 בְּקֶצֶהוּ כְּלִי־הַנֶּגַע בְּהָר מוֹת יוֹמָת: וַהֲנִבְלַת
 אֶת־הָעָם סָבִיב לְאֹמֹר הִשְׁמָרוּ לָכֶם עֲלוֹת בְּהָר

עֲשֵׂנוּ עֵשֶׂן הַכֶּבֶשׂן וַיַּחֲרֵד כְּלִי־הַהָר מְאֹד׃ וְהָרִי
סִינִי עָשָׂן בָּלוּ מִפְּנֵי אֵשׁ יָרֵד עָלָיו יְהוָה בְּאֵשׁ
וַיַּעַל עֲשֵׂנוּ עֵשֶׂן הַכֶּבֶשׂן וַיַּחֲרֵד כְּלִי־הַהָר מְאֹד׃
וַיִּטְוֶה דָּסִינִי תָנָן פְּלֹה מִן קֶדֶם דָּאֲתַגְלִי עֲלוּהִי יי
בְּאֶשְׁתָּא וּסְלִיק תַּנְנָה כְּתַנְנָא דְּאֲתַנְנָא וְזַע כָּל
טוֹרָא לַחֲדָא׃ יי וַיְהִי קוֹל הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ וְחֹזֵק
מְאֹד מִשָּׁה יִדְבֹּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל׃ וַיְהִי
קוֹל הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ וְחֹזֵק מְאֹד מִשָּׁה יִדְבֹּר וְהָאֱלֹהִים
יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל׃ וַיְהִי קֹל שׁוֹפְרָא אֶזֶל וְתַקַּף לַחֲדָא
מִשָּׁה מִמְּלַל וּמִן קֶדֶם יי מִתַּעֲנִי לֵה בְּקֹל׃

וְהָעָם אֶל־יְהוָה וְלַעֲלֹת אֶל־יְהוָה פֶּן־יִפְרָץ־בָּם׃
וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְהוָה לִדְוֹד וְעָלִית אִתָּה וְאַחֲרָיִךְ עִמָּךְ
וְהַכְהֵנִים וְהָעָם אֶל־יְהוָה וְלַעֲלֹת אֶל־יְהוָה פֶּן־
יִפְרָץ־בָּם׃ וַאֲמַר לֵהּ יְיָ אֲזִיל חֹת וְתִסַּק אֶת־
וְאַחֲרָיִךְ עִמָּךְ וְכַהֲנִיא וְעַמָּא וְלֹא יִפְגְּרוּן לְמִסַּק
לְקָדָם יְיָ דִּילְמָא יִקְטֹל בְּהוֹן׃ כֹּה וַיֵּרֶד מִשָּׁה
אֶל־הָעָם וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם׃ וַיֵּרֶד מִשָּׁה אֶל־הָעָם
וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם׃ וְנַחַת מִשָּׁה לְעַמָּא וַאֲמַר לְהוֹן׃ ס
א וַיִּדְבֹּר אֱלֹהִים אֶת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֵאמֹר׃
וַיִּדְבֹּר אֱלֹהִים אֶת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֵאמֹר׃
וּמְלִיל יְיָ ית כָּל פִּתְגָמָא הָאֵלִין לְמִימָר׃ ס
ב אֲנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים׃ אֲנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר
הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים׃ אָנָּה יְיָ
אֱלֹהֶךָ דִּי אֶפְיָקְתָּךְ מֵאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם מִבֵּית
עַבְדּוּתָא׃ ג לֹא יִהְיֶה־לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל־
פָּנֶיךָ׃ לֹא יִהְיֶה־לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל־פָּנֶיךָ׃ לֹא יִהְיֶה
לְךָ אֱלֹה אַחֲרֹן בֵּר מִנִּי׃ ד לֹא תַעֲשֶׂה־לְךָ פֶסֶל
וְכָל־תְּמוּנָה אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם ׀ מִמַּעַל וְאֲשֶׁר
בָּאָרֶץ מִתַּחַת וְאֲשֶׁר בַּמַּיִם ׀ מִתַּחַת לָאָרֶץ׃ לֹא
תַעֲשֶׂה־לְךָ פֶסֶל ׀ וְכָל־תְּמוּנָה אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם ׀
מִמַּעַל וְאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתַּחַת וְאֲשֶׁר בַּמַּיִם ׀ מִתַּחַת
לָאָרֶץ׃ לֹא תַעֲבֹד לֶךָ צִלָּם וְכָל דְּמוּת דִּי בַשָּׁמַיִם
מִלְּעֵלָא וְדִי בָאֶרְעָא מִלְּרַע וְדִי בְּמִיָּא מִלְּרַע
לָאֶרְעָא׃ ה לֹא־תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם כִּי
אֲנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֵל קָדָא פֶּקֶד עֹון אָבוֹת
עַל־בָּנִים עַל־שְׁלֹשִׁים וְעַל־רַבְעִים לְשָׁנָא׃ לֹא־
תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם כִּי אֲנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
אֵל קָדָא פֶּקֶד עֹון אָבוֹת עַל־בָּנִים עַל־שְׁלֹשִׁים
וְעַל־רַבְעִים לְשָׁנָא׃ לֹא תִסְגֹּד לְהוֹן וְלֹא תִפְלַחֲנוּן
אֲרִי אָנָּה יְיָ אֱלֹהֶךָ אֵל קָדָא מִסַּעַר חֹבִי אֲבָהֶן עַל
בְּנֵין מְרָדִין עַל דִּר תְּלִיתִי וְעַל דִּר רַבִּיעִי לְשָׁנָא
כַּד מְשַׁלְמִין בְּנִיא לְמַחֲטִי כְּתֹר אֲבָהֵתְהוֹן׃
ז וְעַשֶׂה חֶסֶד לְאֵלִפִּים לְאֹהְבֵי וּלְשֹׂמְרֵי מִצְוֹתֶי׃

על ארעא דיי אלהך יחב לך: ס י לא תרצח:
 ס לא תנאף: ס לא תגנב: ס לא תענה ברעך
 עד שקר: לא תרצח: לא תנאף: לא תגנב:
 לא תענה ברעך עד שקר: לא תקטול נפש. לא
 תגוף. לא תגנב. לא תסהר בחרב סהדוהא
 דשקרא: י לא תחמוד בית רעך ס לא תחמוד
 אשת רעך ועבדו ואמתו ושורו וחמורו וכל
 אשר לרעך: לא תחמוד בית רעך לא תחמוד
 אשת רעך ועבדו ואמתו ושורו וחמורו וכל אשר
 לרעך: לא תחמוד בית חבדך לא תחמוד אמת
 חבדך ועבדה ואמתה ותורה וחמרה וכל די
 לחבדך: פ

שבעי טו וכל העם ראים את הקולות ואת
 הלפידים ואת קול השפך ואת ההר עשן וירא
 העם ויזעו ויעמדו מרחק: וכל העם ראים
 את הקולות ואת הלפידים ואת קול השפך ואת
 ההר עשן וירא העם ויזעו ויעמדו מרחק: וכל
 עמא חזן ית קליא וית בעוריא וית קל שופרא
 וית טורא חזן ויחזא עמא וזעו וקמו מרחיק:
 טו ויאמרו אל משה דבר אתה עמנו ונשמעה
 ואל ידבר עמנו אלהים פן נמות: ויאמרו אל
 משה דבר אתה עמנו ונשמעה ואל ידבר עמנו
 אלהים פן נמות: ויאמרו למשה מלל את עמא
 ונקבל ולא יתמלל עמא מן קדם יי דילמא
 נמות: י ויאמר משה אל העם אל תיראו כי
 לבעבור נסות אתכם בא האלהים ובעבור
 תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו: ויאמר
 משה אל העם אל תיראו כי לבעבור נסות
 אתכם בא האלהים ובעבור תהיה יראתו על
 פניכם לבלתי תחטאו: ויאמר משה לעמא לא
 תדחלון ארי בדיל לנסא תכון אתגלי לכון
 יקרא דיי ובדיל דתהי דחלתה על אפיוכו בדיל
 דלא תחובון: יי ויעמד העם מרחק ומשה נגש
 אל הערפל אשר שם האלהים: ויעמד העם

ועשה חסד לאלפים לאהבי ולשמרי מצותי:
 ועבד טיבו לאלפי דרין לרחמי ולנטרי פקודי: ס
 ו לא תשא את שם יהוה אלהיך לשוא כי לא
 ינקח יהוה את אשר ישא את שמו לשוא: לא
 תשא את שם יהוה אלהיך לשוא כי לא ינקח
 יהוה את אשר ישא את שמו לשוא: לא תימי
 ית שמא דיי אלהך למגנא ארי לא יזכי יי ית
 דיימי בשמה לשקרא: פ ה זכור את יום השבת
 לקדשו: זכור את יום השבת לקדשו: הוי דכיר
 ית יומא דשבתא לקדשותה: ט ששת ימים
 תעבד ועשית כל מלאכתך: ששת ימים תעבד
 ועשית כל מלאכתך: שטא יומין תפלה ותעבד
 כל עבדתך: י ויום השביעי שבת א ליהוה
 אלהיך לא תעשה כל מלאכה אתה ו ובנדך
 ובנדך ובנדך ובנדך ובנדך ובנדך ובנדך ובנדך
 בשעריך: י ויום השביעי שבת א ליהוה אלהיך לא
 תעשה כל מלאכה אתה ו ובנדך ובנדך ובנדך
 ובנדך ובנדך ובנדך ובנדך ובנדך ובנדך ובנדך
 שביעאה שבתא קדם יי אלהך לא תעבד כל
 עבדתא את וברך וברך עבדך ואמתך ובעירך
 וגירך די בקורן: יא כי ששת ימים עשה יהוה
 את השמים ואת הארץ את הים ואת כל
 אשר פם וינח ביום השביעי על פן בך יהוה
 את יום השבת ויקדשהו: כי ששת ימים עשה
 יהוה את השמים ואת הארץ את הים ואת כל
 אשר פם וינח ביום השביעי על פן בך יהוה
 את יום השבת ויקדשהו: ארי שטא יומין עבד
 יי ית שמא דיי ארעא ית ימא וית כל די בהון
 ונח ביומא שביעאה על פן בריך יי ית יומא
 דשבתא וקדשה: ס י כבד את אבך ואת אמך
 למען יארכון ימך על האדמה אשר יהוה
 אלהיך נתן לך: כבד את אבך ואת אמך למען
 יארכון ימך על האדמה אשר יהוה אלהיך נתן
 לך: יקר ית אבך וית אמך בדיל דיורכון יומך

מרחק ומשה נגש אל־הערפל אשר־שם האלהים:
וקם עמא מרחיק ומשה קרב לצד אמיטתא
דתמן וקרא דני: ס

מפסור יט ויאמר יהוה אל־משה כה תאמר
אל־בני ישראל אתם ראיתם בי מן־השמים
דברתי עמכם: ויאמר יהוה אל־משה כה תאמר
אל־בני ישראל אתם ראיתם בי מן־השמים
דברתי עמכם: ואמר יי למשה כדנן תימר לבני
ישראל אתון חזותון ארי מן שמיא מלילית
עמכון: כ לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי
זהב לא תעשו לכם: לא תעשון אתי אלהי כסף
ואלהי זהב לא תעשו לכם: לא תעבדון קדמי
דחלן דכסף ודחלן דזהב לא תעבדון לכון:
כא מזבח אדמה תעשה־לי וזבחת עליו את־
עלתיד ואת־שלמיד את־צאנד ואת־בקרד
בכל־המקום אשר אזכיר את־שמי אבוא אליך
וברכתיד: מזבח אדמה תעשה־לי וזבחת עליו

את־עלתיד ואת־שלמיד את־צאנד ואת־בקרד
בכל־המקום אשר אזכיר את־שמי אבוא אליך
וברכתיד: מדבח אדמתא תעבד קדמי ותהי דבח
עלוהי ית עלותך וית נכס קודשך מן ענך ומן
תורך בכל אתרא די אשרי ית שכנתי לתמן
אשלח ברכתי לך ואברכנך: כב ואם־מזבח
אבנים תעשה־לי לא־תבנה אתהן גזית כי
חרבך הנפת עליה ותחללה: ואם־מזבח אבנים
תעשה־לי לא־תבנה אתהן גזית כי חרבך הנפת
עליה ותחללה: ואם מדבח אבנין תעבד קדמי
לא תבני יתהן פסילן לא תרים חרבך עליה
ותחללה: כג ולא־תעלה במעלת על־מזבחי
אשר לא־תגלה ערותך עליו: ולא־תעלה
במעלת על־מזבחי אשר לא־תגלה ערותך עליו:
ולא תסך בדרגין על מדבחי דלא תתגלי עריתך
עלוהי: פ פ פ

ע"ב פסוקים, יונד"ב סימן.

הפטרה לפרשת יתרו בישעיה פרק ו

ו «בשנת־מות המלך עזיהו ואראה את־אדני ישב על־כסא רם ונשא ושוליו מלאים
את־ההיכל: ד שרפים עמדים | מפעל לו שש כנפים שש כנפים לאחד בשתים | וכסה פניו
ובשתים וכסה רגליו ובשתים יעופף: ג וקרא זה אל־זה ואמר קדוש | קדוש קדוש יהוה צבאות
מלא כל־הארץ כבודו: ד ויגעו אמות הספים מקול הקורא והבית ימלא עשן: ה ואמר אוי־לי
כי־נדמיתי כי איש טמא שפתים אנכי ובתוך עם־טמא שפתים אנכי ישב כי את־המלך יהוה
צבאות ראו עיני: ו ויגעף אלי אחד מן־השרפים ובירד רצפה במלקחים לקח מעל המזבח: ז ויגע
על־פי ויאמר הנה נגע זה על־שפתיך וסר עונך וחטאתך תכפר: ח ואשמע את־קול אדני אומר
את־מי אשלח ומי ילך־לנו ואמר הנני שלחני: ט ויאמר לך ואמרת לעם הנה שמעו שמוע
ואל־תבינו וראו ראו ואל־תדעו: י השמן לביהעם הוה ואוניו הכבד ועיניו השע פני־ראה בעיניו
ובאזניו ישמע ולבבו יבין ושב ורפא לו: יא ואמר עד־מתי אדני ויאמר עד אשר אם־שאו ערים
מאין יושב ובתים מאין אדם והאדמה תשאה שממה: יב ורחק יהוה את־האדם ורבה העווכה
בקרב הארץ: יג ועוד בה עשיריה ושבה והיתה לבער כאלה וכאלון אשר בשלכת מצבת פם
זרע קדש מצבתה:

לחיות עם הזמן

זמני השבוע

תאריך	עלות השחר		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה	צאת הכוכבים
	120 ד'	72 ד'							
ו', כ"ג בשבט	4.33	5.20	5.42	6.42	9.13	11.55	12.25	5.14.5	5.40
ז', כ"ד בשבט	4.33	5.20	5.42	6.41	9.13	11.55	12.25	5.15.4	5.41
ח', כ"ה בשבט	4.32	5.19	5.41	6.41	9.12	11.55	12.25	5.16.3	5.42
ט', כ"ו בשבט	4.32	5.19	5.40	6.40	9.12	11.55	12.25	5.17.3	5.42
י', כ"ז בשבט	4.31	5.18	5.40	6.39	9.12	11.55	12.25	5.18.2	5.43
יא', כ"ח בשבט	4.30	5.17	5.39	6.38	9.11	11.55	12.25	5.19.1	5.44
יב', כ"ט בשבט	4.30	5.17	5.38	6.38	9.11	11.55	12.25	5.20.0	5.45
יג', ל' בשבט	4.29	5.16	5.38	6.37	9.10	11.55	12.25	5.20.9	5.46

הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.

לוח ללימוד הרמב"ם – כ"ג בשבט ה'תשפ"ד – ל' בשבט ה'תשפ"ד

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ג בשבט	הלכות עבדים פרק ד-ו.	הל' מאכלות אסורות פרק ה.	מ"ע קצו. מל"ת רלג. מ"ע רלד. רלג. מל"ת רסא.
ז'	כ"ד בשבט	פרק ז-ט.	פרק ו.	מ"ע רלז. מל"ת רנד. רנה.
ח'	כ"ה בשבט	אודך ביושר וגו'. ספר משפטים והוא ספר שלשה עשר.. הלכות שכירות.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ז.	מ"ע רמג.
ט'	כ"ו בשבט	פרק ד-ו.	פרק ח.	מ"ע ר. מל"ת רלח.
י'	כ"ז בשבט	פרק ז-ט.	פרק ט.	מ"ע רא.
יא'	כ"ח בשבט	פרק י-יב.	פרק י.	מל"ת רסז. רסח.
יב'	כ"ט בשבט	פרק יג. הלכות שאלה ופקדון.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק יא.	מל"ת ריט. מ"ע רמד.
יג'	ל' בשבט	פרק ג-ה.	פרק יב.	מ"ע רמד.

זמני הדלקת הנרות

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
יתרו	16:34	17:52	16:55	17:53	16:43	17:51	16:56	17:54
משפטים	16:40	17:57	17:01	17:59	16:49	17:57	17:02	18:00

לזכות אנשי החסד הדגולים
הרה"ח ר' **אברהם משה דייטש** והרה"ח ר' **גבריאל גופין** שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' **זלמן יודא** ור' **יוסף יצחק**,
בני הרה"ח ר' **שלום ישעי** ע"ה **דייטש**